

Vita Caroli

Karel IV.

KAPITOLA I

SVÝM NÁSTUPCŮM, kteří budou seděti na mém dvojím trůně, chci dáti poznati dvojí život tohoto světa, aby z něho lepší vyvolili. Představa dvojího života nám v mysli lépe vystane, když užijeme podobenství o dvojí tváři. Neboť jako tvář, kterou zříme v zrcadle, jest prázdná a není nic, tak také život hříšníků jest prázdný a není nic. Protož praví sv. Jan (Orličník) v Evangelii: „A bez něho nic není učiněno.“ Jakým ale způsobem je možné obrátiti v nic dílo hříšníkovo, když je přece byl učinil? Hřích vpravdě učinil, nikoliv skutek. Latinské slovo opus (= dílo) jest odvozeno od optacio (= žádost) a hříšník vždy žádá rozkoši a poskvřňuje se jimi. Vpravdě se ve svých žádostech klame, neboť touží po věcech podléhajících zmaru, které se obracejí v niveč. A tak se pohřbívá jeho život s ním samým; neboť když běře zkázu těla, končí se i jeho žádosti. O druhém pak životě praví Jan Evangelista: „Co učiněno jest v něm, byl život a život byl světlem lidí.“ Kterak však učiníme, aby náš život byl v něm a aby byl světlem naším, nás učí Spasitel řka: „Kdo jí mé tělo a pije mou krev, ve mně přebývá a já v něm.“ Kdo žijí z takového pokrmu duchovního, zůstávají na věky. Přihlédněmež, jak mají býti z něho živi. Zdaž, požíváme-li tělesně rozličných pokrmů, jež podléhají zkáze, nemusíme na ně míti chuť a zdaž naše vnitřnosti je nemusí dychtivě přijmouti a rozvésti po ústrojích našeho těla, aby se proměnily v krev; i zdaž by duch, který v krvi přebývá, s životem naším mohl tam zůstat? Poněvadž však se tělo porušuje, člověk umírá. Kdo však pojídá onen pokrm duchovní, z něhož

duše jest živa: zdaliž není třeba, aby člověk (ten) po něm v duši své toužil, žádostivě jej přijímal a horlivě v lásce choval, aby jiskry onoho pokrmu žehem slasti a lásky se v něm vznítily; a v nich pak aby duše měla svou životní potravu a aby v něm přebývala? A jako v tom pokrmu není nic porušitelného, tak všichni, kdož v něm přebývají, jsou prosti veškerého porušení a budou živi na věky. Což potvrzuje Spasitel, řka u Jana v VI. kapitole: „Toto jest chléb živý, který sestoupil z nebe, a bude-li kdo jísti z toho chleba, nezemře na věky.“ Život věčný jest světlo člověka a bez Boha není možný. A protože praví tentýž Orličník: „A život byl světlo lidí,“ poněvadž jiný život pokládá za smrt. A vskutku jest to smrt, neboť jest takový život přetrpký. Co jest ostatně trpčího, než když milovníci rozkoší musí za ně pak takové tresty vytrpěti? Nejsou totiž toliko mrtvi, nýbrž každou hodinu odumírají. Ale ti, kdož žijí životem věčným, právě se nazývají živí, protože se opřeli smrti odmítnuvše rozkoše tělesné a za odměnu vzali rozkoše věčné.

Ale mnozí pojídají duchovní pokrm bez chuti a žádosti a vyvrhují jej ze srdcí svých. Běda jim! neboť provinění jejich jest popsáno u Jidáše, a trest jejich bude jako u Dátana a Abirona; a pokrm ten nebude prospívati jejich duším jako potravu. Což nepoznáváte, že když zvíře požívá bez chuti, nepřichází mu krmě k výživě, ale že se trápí bolestí? Mnohem více se budete trápit vy, protože trest váš bude věčný, jako pokrm jest věčný. Následování takových lidí, zapřísahám vás, se varujte, ale žádejte si přijímati za potravu svých duší onen pokrm a nežijte bez něho, abyste byli živi na věky. „Ne samým chlebem živ jest člověk, ale každým slovem, které vychází z úst božích.“ Neboť chléb nebeský jest netoliko chléb, nýbrž i tělo i slovo a kdyby byl toliko tělo, neměl by potravu pro život věčný. Kterak však onen chléb jest tělem, praví nám Spasi-

tel.: „Chléb, který já dám, tělo mé jest.“ A to tělo slovo jest, jak praví sv. Jan v Evangelii: „A slovo tělem učiněno jest.“ To slovo byl Bůh, jak o něm praví tentýž: „A Bůh byl slovo.“ A tak jest tento chléb tělem, slovem i Bohem. Kdo chce přijímati ten chléb, musí přijmouti tělo, slovo i Boha v onom chlebě nebeském, jenž se nazývá chlebem andělským. Při přijímání chleba jest třeba, aby přijímáno bylo slovo pravdy. O tom slově praví Kristus: „Já jsem pravda a život.“ Kdo neslyší a nepřijímá slova pravdy, nepřijímá onoho chleba.

Dále musí ten, kdo přijímá chléb, přijmout tělo. Neboť, když jej pán svým učedníkům rozdával, pravil: „Totoť jest tělo mé, které bude za vás vydáno,“ a krev toho těla dal jim říka: „Totoť jest kalich krve mé nového a věčného zákona, která za mnohé bude vylita.“ Když pak člověk přijímá ono tělo, nechť zničí tělo své a vydá je za Krista a nesa svůj kříž, nechť jej následuje, aby byl účasten smrti i utrpení jeho a měl v budoucnosti podíl na slávě jeho jména. Když pak přijímá tělo, musí je přijímati i s oním pravým chlebem jak sám Kristus praví: „Já jsem chléb pravý, který jsem s nebe sestoupil.“ Sám Kristus nám potvrdil nový a věčný zákon tímto chlebem. O kterémžto potvrzení zpívá David v žalmu: „A chléb posilni srdce člověka.“ David pak nikoliv bez zásluhy mluví v podobenství o věčném chlebě. Neboť dům jeho se nazývá Bethlem, což se vykládá jako dům chleba. Bůh chtěl, aby se z tohoto domu narodil jeho Kristus, kterýž jest pravý chléb. A proto nazývá jej písmo, „z domu Davidova“, což jest z domu chleba. Nechť pak posílí onen chléb vaše srdce a duše ve své svaté lásce a milosrdenství, tak abyste mohli projíti královstvími časnými, a abyste neztratili království věčného. Amen.

KAPITOLA II

KDYŽ PAK budete kralovati po mně, ozdobeni korunou královskou, pomněte, že i já jsem kraloval před vámi, a že jsem obrácen v prach a v hlínu červů. Podobně i vy upadnete v nic, přecházejíce jako stín a jako květ polní. Co jest platna urozenost aneb hojnost věcí, není-li přidáno čisté svědomí s pravou vírou a s nadějí na svaté vzkříšení? Neposuzujte život svůj jako bezbožní nesprávně soudíce: Jestliže jest tak nepatrné to, čím jsme zde, protože od Boha stvořeni a z ničeho jsme se narodili, a protože po tomto životě v nic se zas obrátíme, jest to tolik, jako bychom vůbec nebyli bývali. Věztež, že máte Otce věčného a syna jeho, pána našeho Ježíše Krista, který jest „prvorozený mezi mnohými bratřími“, který vás chce učiniti účastny svého království, jestliže budete zachovávat jeho přikázání a jestliže neposkvrníte ducha a svědomí žádostí krve a těla svého; pak se stanete syny božími, jak praví Jan v Evangelii: „Dal jim moc, aby se stali syny božími.“ Chcete-li se tedy státi syny božími, zachovávejte přikázání svého Otce, která vám zvěstoval skrze syna svého, Pána našeho Ježíše Krista, krále nebeského, jehožto podobu a úřad zastáváte zde na zemi. Přikázání pak větší jest: „Miluj Pána Boha z celého srdce a z celé duše své a bližního jako sebe samého.“ Bude-li milovati Boha touto láskou, nebudete se strachovati pro něj položití své duše a nebudete se báti těch, kteří sice mohou zabít tělo, duše však zahubiti nedovedou. Ale báti se budete Otce svého, který má moc spasiti i poslati do ohně věčného. Jestliže pak budete choditi v bázni boží, moudrost bude počátkem vašich skutků a souditi budete své bratry v spravedlnosti a v pravdě, jakož sami doufáte, že souzeni

budete od Pána; tak neuchýlíte se na scestí, neboť cesta Páně jest přímá. A budete milosrdni k nuzným a chudým tak, jak si přejete dojíti milosrdenství u Pána pro svou nuznost a křehkost. A moudrost vaše bude posílena mocí Páně a učiní, že, „rámě vaše zláme lučiště kovové“, i zvítězíte ve velkých válkách a bezbožní padnou před vámi, spravedliví pak se budou radovati. Úmysly nepřátel vašich Bůh rozptýlí a naučí vás konati spravedlnost a právo. Zjeví vám tajemství, naučí vás zkoumati spravedlivě a muž chytrý neukryje špatnosti své před obličejem vašim, poněvadž duch moudrosti a rozumu Páně bude ve vás. A zastřeny budou oči nespravedlivých před vámi a Bůh odejme slovo z jejich srdcí a zmatené budou jejich výpovědi. Spravedlivý pak zachová svůj život a tak povznesena bude čest králova, neboť, „čest králova právo miluje“. A žezla vaše budou kvěsti před Pánem, protože jste je podali tomu, kdo upadl, a bezmocného jste vytáhli z léčky lovců. Vaše koruny se budou stkvíti a vaše tváře budou ozářeny, neboť oči moudrých v ně budou patřiti a budou chváliti Pána řkouce: „Přidej pán dní králových ke dnům jeho.“ V pokolení spravedlivých bude žehnáno vašemu rodu.

Budete-li nenáviděti lakomství, poplyne vám bohatství; k němu však nepřikládejte srdcí svých, ale shromažďujte si poklady moudrosti, neboť v jejím vlastnictví jest mnoho panování. Lakomec však nepanuje, nýbrž jest poddán vládě peněz. Varujte se špatného spolčování a špatných rad, protože, „se svatými budete svatí a se zkaženými zkažení“; neboť hřích jest nemocí nakažlivou. Přijímejte tedy učení Páně, „aby se někdy nerozhněval a abyste nesešli s cesty spravedlivé, až náhle vzplane jeho hněv“. Dopustíte-li se hříchu, ať vaše duše cítí lítost nad životem vašim, dokud se neutečete ku pra-

meni zbožnosti a milosrdenství. Jakkoliv jest lidské hřešiti, přece jest d'ábelské ve hříchu setrvávati.

Nehřešte proti Duchu svatému spoléhajíce příliš na milost boží, protože boží Duch svatý se od vás vzdaluje; pomnětež, že svatý Duch jest nepřítel hříchu. Nedoprávejte u sebe místa hněvu, ale mírnosti; neboť mírnost vítězí nad hněvem a trpělivost nad špatností. Nezávid'te jeden druhému, ale mějte raději lásku mezi sebou, neboť závist plodí zášť. Kdo nenávidí, není milován a ve své zlobě zahyne. Kdo však má lásku, miluje a jest milý Bohu i lidem. Bude-li se chtíti vaše srdce povyšovati, pokořte se a necht' k vám nevzkročí noha pýchy. Pýcha jest nemilá Stvořiteli i lidem šlechetným a proto nemá pyšný milosti ani u Boha ani u lidí. Zdrtí pak ji Bůh na konci, sesazuje mocné se stolice a pozdvihuje z prachu ponížené, aby seděli s knížaty a obdrželi stolici slávy.

Nebud'te rozmařilí v jídle a v pití, jakož činí ti, jejichž Bohem jest břich a jejichž slávou a koncem jest hromadění hnisu. Neposkvrňujte ledví svých, ale bedra svá opásejte, pevnou myslí se opásejte uzavírajíce manželství. Neboť Duch svatý odchází od těch, kdož se oddají smilstvu, a nebude přebývati v tělech podrobených hříchu. Zdržujte se od zla zahálky, aby vás nestáhla svou tíží do prohlubně pekla.

Střezte se tudíž všeho hříchu ve věku útlém, neboť malá chyba na začátku velikou bude na konci. Ale chod'te v zákoně páně bez poskvrny, abyste přijali požehnání od něho, kterýž praví: „Blahoslavení neposkvrnění na cestě, kteří chodí v zákoně božím,“ abyste byli, „jako strom, který jest zasazen podle toku vod, který plod svůj vydá časem svým a listí jeho neopadá“, ale zapsán bude v knize života, kde jsou zapsána jména spravedlivých. To vám račiž dáti ten, který, „byl hoden otevřítí knihu života a pečeti její“.

KAPITOLA III

POTOMSTVU vašemu jsem snažně napsal výše uvedená slova moudrosti a bázně boží, jak jsem to jen ve své nepatrnosti s pomocí boží dovedl. Nyní chci vám psáti o marném a nemoudrém životě svém a o počátku svého běhu světského, aby vám mohl sloužiti za příklad. A nezamlčím milosti, která byla ve mne od Boha vlita, ani lásky ke studiím, kterou chovala snažnost mých prsou; abyste tím více dodali, že boží pomoc vás bude podporovati ve vašich pracích, čím více otcové a předchůdcové vaši vám o ní vyprávějí. Neboť také psáno jest: „Otcové naši vypravovali nám.“

Přeji si proto, aby vás nebylo tajno, že Jindřich VII., římský císař, zplodil otce mého, jménem Jana, z Markéty, dcery vévody brabantského. Ten pojal manželku, jménem Elišku, dceru Václava II., krále českého, a obdržel s ní království české, poněvadž nebylo mužského potomstva v královském rodě českém. I vyhnal Jindřicha, vévodu korutanského, který měl za manželku starší sestru jeho řečené manželky, kteráž později zemřela bez potomstva; ten obdržel království české pro onu sestru dříve než Jan, jak se o tom vypráví jasněji v českých kronikách. Tomuto Janovi, českému králi, se narodil v Praze z královny Elišky prvorozený syn, jménem Václav, léta Páně tisícího třístého šestnáctého, dne 14. května o páté hodině ranní. Později se mu narodil druhý syn, jménem Otakar, který v chlapeckém věku zemřel. Posléze zplodil ještě třetího syna, jménem Jana. Řečený král měl pak dvě provdané sestry: první vdal za krále uherského Karla Prvního, která zemřela bezdětna; druhou pak dal za manželku Karlovi, králi francouz-

skému. V době jeho vlády ve Francii, léta od vtělení Páně tisícího třístého dvacátého třetího, poslal mne řečený již otec můj k jmenovanému králi Francie, když jsem byl v sedmém roce svého chlapectví; i dal mne řečený král francouzský od biskupa biřmovati a dal mi stejné jméno, jako měl on, totiž Karel. I dal mi za manželku dceru Karla, svého strýce, jménem Markétu, zvanou Blanku. A toho roku zemřela bez dětí manželka králova, sestra mého otce. Později týž král pojal jinou za manželku.

Řečený král mne velice miloval a přikázal mému kaplanovi, aby mě poněkud vycvičil v písmě, ačkoliv řečený král nebyl písma znalý. A tak jsem se naučil čísti hodinky blahoslavené Marie Panny slavné, a když jsem jim poněkud porozuměl, čítal jsem je denně v dobách svého dětství stále raději, neboť mým strážcům bylo od krále nařízeno, aby mne k tomu pobádali. Řečený pak král nebyl lakomý na peníze a měl dobrou radu a dvůr jeho se stkvěl množstvím shromážděných knížat jak duchovních tak světských. Tehdy nastala veliká rozepře mezi králem anglickým, který v těch dobách panoval a mezi jmenovaným králem francouzským. Anglický král měl totiž za manželku sestru řečeného krále, kterou vypudil z Anglie i se svým prvorozeným synem, jménem Eduardem. Ta, přišedši k svému bratru, zůstala ve Francii ve vyhnanství i se svým prvorozeným synem. Král pak francouzský, rozhořčen jsa pro vypuzení své sestry i svého sestřence, žádal mého tchána Karla, svého strýce, aby pomstil tak velikou pohanu, která se stala jejich rodu. Ten, sebrav vojsko, vtrhl do Aquitanie a takřka ji celou dobyl s výjimkou Bordeaux s několika pevnými místy či hrady. Když se pak vrátil řečený Karel do Francie oslaven jako vítěz, provdal dceru své dcery, hraběnky henegavské, sestry mé manželky, za syna řečené-

ho krále anglického, Eduarda, který žil toho času ve vyhnanství, a opatřiv ho družinou, poslal jej do Anglie. Ten, zvítěziv nad otcem, zajal ho a zbavil království a vsadil si na hlavu korunu. Téhož roku otec jmenovaného syna zahynul v žalářích.

V tom roce zemřel také Karel, můj tchán, a zanechal prvozeného syna, jménem Filipa. Téhož pak roku zemřel v den Očištění Panny Marie Karel, král francouzský, zanechav manželku těhotnou, jež pak porodila dceru. A poněvadž podle obyčeje platného v království dcery nenastupují na trůn, byl povýšen Filip, syn mého tchána, za krále francouzského, protože byl nejbližším dědicem v linii mužské. Řečený Filip podržel rádce svého předchůdce, ale nepřikládal sluchu jejich radám a oddal se lakotě.

Mezi jeho rádci byl jeden muž velmi moudrý, Petr, opat fécampský, původem z Limoges, člověk výmluvný a vzdělaný a všelikou ušlechtilostí mravů ozdobený. Ten za prvního roku panování Filipova sloužil slavně mši na popeleční středu a mel tak poutavé kázání, že byl ode všech chválen. Já pak jsem byl při dvoře řečeného krále Filipa, jehož sestru jsem měl za manželku, po smrti krále Karla, u něhož jsem byl pět let. I zalíbila se mi dovednost a výmluvnost onoho opata v tom kázání tak, že poslouchaje ho a dívaje se na něho, měl jsem ve zbožnosti takové vytržení, že jsem u sebe počal uvažovati, říká si: Co jest to, že taková milost se ve mne vlévá z tohoto člověka? Potom jsem se s ním seznámil a on mne zahrnoval velikou láskou a otcovskou přízní a poučoval mne častokráte ze svatého Písma.

I zůstal jsem dva roky po smrti Karlově na dvoře krále Filipa. Po oněch dvou letech vrátil mne onen král i s mou manželkou, svou sestrou, jménem Blankou, mému otci Janu, králi českému, do města Lucemburku; hrabství patřilo mému otci

právem nástupnickým po jeho otci, císaři Jindřichu svatě paměti. Tento byl jako hrabě lucemburský zvolen za krále římského; o tom, jakým způsobem a v které době panoval, se obšírněji vypravuje v kronikách římských.

KAPITOLA IV

VRÁTIV SE tedy z Francie, setkal jsem se s otcem svým v hrabství lucemburském. V těch dobách držel moc císařskou Ludvík Bavorský, který se psal Ludvík Čtvrtý a který byl zvolen po smrti Jindřicha VII., mého děda, za krále římského nikoliv jednomyslně, maje za soupeře Bedřicha, vévodu rakouského. Tohoto Ludvíka zvolili i při něm stáli až do jeho vítězství, při němž zajal onoho Bedřicha, vévodu rakouského a svého protivníka: Jan, král český, můj otec, arcibiskupové mohučský a trevírský a Valdemar, poslední markrabě braniborský. S Bedřichem pak byli (voličové): arcibiskup kolínský, vévoda saský a hrabě falcký. Ludvík potom odjel do Říma a přijal proti vůli papeže Jana XXII. císařskou korunu i obřad posvěcení od biskupa benátského. A potom dal zvoliti protipapeže jménem Mikuláše z řádu minoritů, který byl později vydán v ruce papežovy a zemřel v pokání. A hned potom se vrátil do Německa, jak se obšírněji vypráví v kronikách římských.

V té době pak, když jsem se byl vrátil z Francie do hrabství lucemburského a tam se shledal s otcem svým, obléhal vévoda rakouský město Kolmar v Alsasku a Ludvík. nemohl ho osvoboditi. Můj otec k nim přijel a smířil řečeného vévodu s Ludvíkem. Potom jel do hrabství tyrolského k vévodovi korutanskému, kterého kdysi vyhnal z království českého. Jeho

první manželka, sestra mé matky, již dříve zemřela; později pak pojal jinou manželku, sestru vévody brunšvického, a s ní měl jedinou dceru. Tu dal za manželku mému bratru Janovi a po své smrti mu odkázal všechna svá knížetství. Posléze dospěl můj otec do města Tridentu. A toho času zemřela matka má v den sv. Václava mučedníka v Praze. Zatím co můj otec meškal v Tridentě, byla mu dána tato města v Lombardii: město Brescia, Bergamo, Parma, Cremona, Pavie, Reggio a Modena; v Toskánsku pak Lucca se všemi okrsky a hrabstvími, které k ní náleží. Můj otec, uvázav se v jejich držení, zřídil si pak sídlo v Parmě. Později je přijal ve svou správu Azzo Visconti z Milána, který byl tehdy vládařem v Miláně a Novaře; přijal tehdy ona města do správy od mého otce.

Tenkráte poslal pro mne můj otec do hrabství lucemburského. Já pak jsem se vydal na cestu přes město Mety, vévodství lotrinské, přes Burgundsko a Savojsko až do města Lausannu nad jezerem. Potom jsem přešel hory Briežské a sestoupil do území novarského a odtud jsem přišel na Veliký pátek do města Pavie, kterou držel můj otec.

O velikonoční neděli, to jest třetí den po mém příjezdu, byla otrávena má družina a já, ochráněn boží milostí, unikl jsem otrávení, protože veliká mše byla sloužena dlouho a já při ní přijímal; proto jsem nechtěl jísti přede mší. Když pak jsem přišel k obědu, bylo mi řečeno, že má čeleď náhle upadla do nemoci a zvláště ti, kdož před obědem něco pojedli. Já pak sedě za stolem nechtěl jsem jísti a všichni jsme byli zstrašeni. A jak jsem se rozhlížel, viděl jsem člověka krásného a hbitého, jehož jsem neznal, který chodil kolem stolu a tvářil se němým. Pojav proti němu podezření dal jsem ho zajmouti. Ten po mnohém mučení třetího dne promluvil a přiznal se, že

on v kuchyni namíchal do jídel jed z rozkazu a návodu Azza Viscontiho z Milána. Jedem tím pak se otrávil: Jan z Bergu, hofmistr mého dvora, Jan z Honcheringen, Šimon z Kailu, který přísluhoval při mém stole, a ještě více jiných. Já pak jsem bydlil v té době v Pavii v klášteře sv. Augustina, ve kterém odpočívá jeho tělo; z tohoto kláštera vyhnal Ludvík Bavorský opata a řádové kanovníky téhož kláštera, a já zpět je povolav uvedl jsem je znovu do řečeného kláštera. Tento klášter daroval po vymření oněch bratří papež Jan augustiánům, jejichž řád jej podnes drží; stalo se to za vlády mého otce a otec můj je v držení kláštera uvedl. Posléze jsem odešel k otci svému do města Parmy a tehdy jsem začínal šestnáctý rok svého věku. Otec můj pak svěřil vládu nad vším tím a ochranu mé osoby panu Ludvíkovi, hraběti savojskému, který byl tchánem Azza Viscontiho, vladaře milánského. Odešed z Parmy jel do Francie a vdal svou druhorozenou dceru, mou sestru, jménem Gutu, za Jana, prvorozeného syna francouzského krále Filipa. Nejstarší pak dceru Markétu měl Jindřich, vévoda bavorský.

Toho času, kdy jsem zůstal s řečeným panem Ludvíkem Savojským v Itálii, učinili tajně proti mně a mému otci spolek: Robert, král neapolský, Florentští, Azzo Visconti, vladař milánský, vladař veronský, který v té době držel města Padovu, Treviso, Vicenzu, Feltre a Belluno, vladař mantovský, který nám před tím slíbil věrnost, a vladař ferrarský a rozdělili si tajně mezi sebe města, která jsem držel: veronský vladař Bresciu a Parmu, mantovský Reggio, ferrarský Modenu, milánský Pavii, Bergamo a Cremonu, Florentští Luccu. A tak všichni, náhle zosnovavše v městech tajný odboj, dříve než opověděli nepřátelství, se na nás vrhli. Až dotud jsme před nimi neměli žádného strachu, poněvadž s námi uzavřeli smlouvu a přisa-

hali i listy potvrdili otci i nám, že budou při nás věrně státi. A veronský vladař vtrhl do Brescie, milánský obsadil Bergamo a brzy ho dobyl. Pavijští se vzbouřili proti nám a přijali nad sebou panství oněch pánů z Beccaria, na něž jsme spoléhali více než na koho jiného v onom městě. A tak všichni tito spojenci zdvihli proti nám velmi mocnou válku na všech stranách. Řečený pak pán Ludvík Savojský, náš poručník a ochránce, jistě předvídal nějaká nebezpečí, ale neužil proti nim prostředků ochrany; a nevím z jaké pohnutky ducha, snad z lásky k svému zeti Azzovi Viscontimu, odejel z Parmy, zanechav nás v těžkém postavení. Avšak páni de' Rossi, měšťané parmští, páni da Fogliano a de Manfredi v Reggio, páni de' Pii v Modeně, de' Ponzoni a Seni v Cremoně a pán Šimon Filippi z Pistoje, náměstek v Lucce, ujali se věrně mé věci a přispěli vši radou i pomocí, seč jen mohli, jak o tom bude zevrubně psáno v následující kapitole.

KAPITOLA V

TEHDY shromáždili jmenovaní odbojníci veliké vojsko před naším městem Modenou a leželi tam po šest neděl; byli to vladaři milánský, veronský, ferrarský a mantovský. Když uplynulo šest neděl a když byli zpustošili území a hrabství měst Modeny a Reggio, ustoupili a položili moc svou a vojsko před hrad San Felice v území modenském. A když tam vojsko dlouho již leželo, obléhání na hradě ujednali s obléhajícími, že jim vydají hrad, jestliže během jednoho měsíce, to jest do dne sv. Kateřiny – neboť toho dne končila se totiž i naše lhůta, nepřijde pomoc od nás. Tu Parmští, Cremonští, Modenští a Re-

ggijští uslyševše to, shromáždili svou moc a přistoupili k nám řkouce: „Pane, předejdemež svému zničení dřive, než bude me zcela potřeni.“ Tehdy poradivše se vytrhli jsme do pole a rozbili tábor a z města Parmy jsme dorazili ke hradu v den sv. Kateřiny, kdy hrad měl býti vydán v ruce nepřátel. A kolem hodiny druhé jsme začali bitvu s dvanácti sty jezdci a šesti tisíci pěšími proti nepřátelům, kterých bylo dobře také tolik nebo i více. A bitva trvala od druhé hodiny až přes západ slunce. A na obou stranách byli zabiti skoro všichni oři a několik jiných koní. Byli jsme skoro přemoženi a oř, na kterém jsme seděli, také byl zabit. A zdviženi byvše od našich stáli jsme tak a pozorovali, že jsme takřka přemoženi, a již jsme téměř upadali v zoufalství. A hle, v tu hodinu nepřátelé počali utíkat se svými praporci, nejdříve Mantovští a pak mnozí jiní je následovali. A tak milostí boží jsme obdrželi vítězství nad svými nepřáteli, zajavše osm set jezdců na útěku a pět tisíc pěších pobivše. Tak byl tímto vítězstvím osvobozen hrad San Felice. V této bitvě jsme přijali s dvěma sty statečnými muži hodnost rytířskou. Druhého pak dne jsme se vrátili s velikou radostí do Modeny s kořistí i zajatci. Rozpustivše svůj lid vrátili jsme se do Parmy, kde jsme tehdy drželi svůj dvůr. Poté jsme přešli do Luccy v Toskánsku, připravovali válku proti Florentským a vybudovali jsme krásný hrad s městečkem obehnaným hradbami na vrcholu hory, která jest vzdálena deset mil od Luccy směrem k Valdinievole, a dali jsme mu jméno Monte Carlo. A potom jsme se vrátili do Parmy, svěřivše vladařství panu Šimonu Fillippi z Pistoje, který již dřive naším jménem dobře vladařil, městečka Bargy v Garfagnaně na nepřátelích dobyl a mnoho jiných dobrých opatření za svého vladaření učinil. Když pak jsme přišli do Parmy, byli jsme velmi silně od nepřátel na všech stranách sevřeni. Ale pomohla nám kru-

tost zimy, jež tak silně doléhala, že nikdo nemohl v širém poli vydržeti.

V téže době začata byla jednání mezi Veronskými a našimi nepřáteli na straně jedné a Marsigliem de´Rossi, Ghibertem da Fogliano, Manfredem de´Pii, mocnými předáky Parmy, Reggia a Modeny, kteří byli jaksi jejich vladaři. Ti se posléze sešli ještě s hlavní radou města Verony v jednom kostelíčku diecése reggijské a umlouvali se proti mně, aby mne zradili a sami se spojili v jednotu. Dali pak čísti mši, chtějí přísahati na tělo Kristovo, že chtějí těch smluv pevně držeti. I stalo se, že když kněz byl tělo boží posvětil, nastala při oné mši po pozdvihování ohromná tma a strhl se v kostele prudký víchř, takže všichni byli poděšeni. Když pak se opět rozjasnilo, kněz před sebou na oltáři těla Kristova nenašel. I stáli tu všichni bledně a v úžase a tak pohlížejíce jeden na druhého, našli tělo Páně u nohou Marsiglia de´Rossi, který byl hlavou a původcem toho jednání. A tu zvolali všichni jedním hlasem: Bohu se nelíbí, co jsme se rozhodli učiniti! A tak rozpustivše radu, rozešli se všichni do svých domovů. Tehdy kněz, který sloužil mši, šel do města Reggia a oznámil biskupovi vše, co se bylo stalo. Biskup ho poslal ke kardinálu ostijskému, tehdy legátu lombardskému, který se zdržoval v Bologni. Legát pak s biskupem to oznámili svému náměstkovi Jiljímu de Belarer, původem Francouzi, do města Reggia, aby mne zpravil a abych se varoval před těmito spiklenci. Avšak tito mužové, kteří tak chtěli proti mně vystoupiti, želeli toho a stáli při mně tím věrněji a jako bratři při mně pevně zůstali, nic ve svých srdcích neskrývajíce. Jednoho dne Ghiberti da Fogliano, sedmý z nich, pravil: Nikdy bych nemohl býti vesel, kdyby tělo Páně bylo bývalo nalezeno u mých nohou, jako bylo u nohou Marsiglia de´Rossi, a dobře nás Bůh varoval, abychom toho neči-

nili; spíše bychom chtěli umřítí, než bychom to byli učinili. Já pak jsem to pominul mlčením, jako bych o tom nic nevěděl.

V těch dobách můj otec uslyšev o útiscích, jimiž jsem trpěl od nepřátel, vešel v spolek s mnohými pány ve Francii, mezi nimiž stáli v popředí: biskup z Beauvais, hrabě z Eu, komoří království francouzského, hrabě ze Sancerre a mnoho jiných hrabat a baronů. A jeli z Francie do Savojska, pak přes Alpy až do markrabství montferratského, z markrabství pak jeli přes Lombardii až do Cremony a z Cremony až do Parmy.

A bylo jízdnic těžkooděnců celkem asi šestnácte set, kteří nám přišli na pomoc. Posléze otec náš shromáždív vojsko táhl na pomoc hradu Pavii, který se tenkrát držel proti městu stoje při nás. Rozbili jsme ležení a obléhali město Pavii; a bylo nás dobře na tři tisíce jízdnic oděnců. I rozbořili jsme předměstí a předměstské kláštery a zásobili hrad, jemuž jsme přišli na pomoc, potravinami i lidmi a dali jsme hrad opravit. Ale města jsme s hradu dobýti nemohli, poněvadž bylo obehnáno příkopy a protože měšťané vystavěli mezi městem a hradem obranné věže, takže k nim nebylo přístupu. A sami měli tisíc jezdců milánských ku pomoci. A když jsme tam byli leželi deset dní, ustoupili jsme odtud a položivše se táborem poblíže Milána, silně jsme poplenili hrabství a území milánské. A odtud jsme táhli proti Bergamu, kdež jsme měli s některými přáteli smluveno, že nám otevrou jednu bránu města. A bylo nařízeno, aby za úsvitu vstoupil tam nějaký oddíl našeho vojska, a pak za nimi měl následovati jeden veliký šik, vstoupiti za ním do města a držeti je v moci, dokud by otec náš s námi a s celým vojskem toho dne nepřišel. I stalo se tak; přátelé naši v městě Bergamu, totiž páni de'Colleoni, otevřeli bránu a první naši vešli. Avšak druhý šik jich nechtěl následovati, nevím z jaké pohnutky, a tu ti první, kteří v té době

byli v městě, vyšli z města, protože nemohli sami nepřátelům odolati, a s nimi unikli i mnozí naši přátelé; ostatní však, kteří tam zůstali, byli zjímáni a pověšeni za hradbami; bylo jich počtem přes padesát. Když pak otec náš a já jsme přišli, uviděvši, co se stalo a co bylo zanedbáno, byli jsme velice zamoučeni i s celým svým vojskem. Po několika dnech přešedše řeku Addu, vrátili jsme se územím cremonským do města Parmy.

KAPITOLA VI

POTOM JEL otec náš do Bologně k Ostijskému kardinálu, jménem Bertrandovi, tehdy legátu a latere papežského stolce v Lombardii, který v těch dobách vládl nad městem Bolognou i nad mnohými jinými městy, totiž nad Piacenzou, Ravennou a nad celou Romagnou a markrabstvím anconským; i vyjednal s ním, že uzavřel smlouvu s námi a stal se nepřitelem našich nepřátel. Neboť byl již dříve nepřitelem vladaře ferrarského pro při, kterou s ním měla svatá církev i on sám; byl spolčen s nepřáteli a hotov přispěti ku pomoci jim a oni jemu. I dal nám řečený kardinál na pomoc lid i peníze a postavil vojsko i tábor proti nepřátelům tehdejšími v předměstí města Ferrary; jeho velitelem byl později hrabě z Armagnacu.

Potom téhož léta po svatodušních svátcích sebral otec náš veliké vojsko a poslal nás napřed z Parmy do města Cremony přes pád s pěti sty jezdci, které pak poslal před hrad Piz-zighettone, jenž se vzbouřil proti nám i proti městu svého kraje a stál ve službách Pavijských a Milánských. A zůstali jsme v Cremoně sotva s dvaceti jízdními oděnci. Tu náhle nepřáte-

lé dostali posilu a počet jejich vzrůstal denně tak, že ti, kteří byli před hradem, se opevnili příkopy a očekávali naši pomoc. Tehdy náhle Mantovští a Ferrarští poslali své lodi po pádu před Cremonu a potopili všechny lodi na pádu v území cremonském, takže otec náš se vším svým lidem nemohl nám přijít na pomoc, ani poslati nějakého posla, protože všechny lodi i mlýny nepřátelé potopili a jich se zmocnili. A my sami, zdržující se v Cremoně s tak skrovným mužstvem, byli jsme každého dne v nebezpečnosti, že ztratíme město i lid pro rozlehlost města, neboť bylo v těch dobách válkami téměř zpusťeno. A když jsme byli postaveni ve velikém smutku, poněvadž ani otec nám, ani my otci, ani nikdo z nás nemohl pomoci těm, kteří leželi před hradem, došlo k roztržce mezi našimi nepřáteli, kteří obléhali řečené město nad řekou pádem, takže zbivše se navzájem, vrátili se každý do svého domova. Otec náš dovědév se o tom přijel z Parmy se svým vojskem po řece pádu a poručil vyzdvihnouti potopené lodi ze dna řeky a tak se přeplavil s malou družinou do města Cremony. A druhého dne spojivše vojska, vytáhli jsme na pomoc těm, kteří byli před hradem Pizzighettone. A s pomocí boží jsme byli tak posílení, že jsme byli silnější než všichni naši nepřátelé; byli jsme totiž v počtu tří tisíc jízdních oděnců. Když jsme poznali, že před řečeným hradem nic nepořídíme, rozhodli jsme se táhnouti na pomoc hradu pavijskému, o němž byla již dříve zmínka. To zvěděvše nepřátelé poslali své rádce a listivě vyjednávali s naším otcem a uzavřeli s ním příměří na ten způsob, že ustoupí s pole a že bude moci zásobiti v době příměří hrad Pavii potravou; nepřátelé ujišťovali, že tomu nebudou zabraňovati a krásnými a hledanými slovy mu mnoho jiného slibovali. A tak jsme stáhli lid svůj s polí, rozdělivše ho po městech a vsích. Nepřátelé však příměří a úmluvy

vůbec nedodrželi a tak ztracen byl hrad Pavia, poněvadž nepřátelé nedovolili jej zásobiti potravou, jak byli slíbili. A tak otec náš se svým lidem ocitl se pro jejich pochlebné řeči a klamné sliby v nedostatku peněz i potravy. Když pak nastala zima, nemohli ani polem ležeti. A tak se na nás osvědčilo přísloví: Co můžeš udělati dnes, neodkládej na zítřek.

Toho pak času Ferrarští, Veronští, Mantovští a Milánští získavše posilu, zajali velitele legátova, hraběte z Armagnacu, který ležel v předměstí ferrarském, a mnohé z jeho vojska pobili, jiné utopili v pádu a vojsko jeho v takové míře potřeli, že si legát nemohl již nového opatřiti ani se s nepřáteli v poli utkati, až posléze byl vypuzen ze země.

Potom otec náš vida, že se mu nedostává prostředků a že není s to již vésti válku, rozhodl se odejíti ze země a zanechati ji domácí šlechtě a starším měst, a to Parmu pánům Rossiům, Reggio Foglianům, Modenu Piům, Cremonu Ponzoniům, kteří všichni dali ona města našemu otci do moci; on pak chtěl jim je beze změny vrátiti. Luccu však chtěl prodati Florentským, ale uposlechnuv rady naší a svých rádců, odevzdal ji pánům de' Rossi, kterým byl již svěřil Parmu.

KAPITOLA VII

V TĚ DOBĚ, když jsme byli v Lucce, d'ábel, který stále hledá, koho by pohltil, a nabízí lidem slasti, v nichž se ukrývá žluč, když již dávno před tím jsme jím byli pokoušeni, ale s pomocí boží milosti přece jsme zůstali nepřemoženi, sám nemoha ponukl lidi špatné a zkažené, kteří se ustavičně drželi při našem otci, aby nás svedli s cesty pravé do osidel špatnosti

a smilství, a tak svedeni byvše od lidí zkažených, byli jsme zkaženi spolu se zkaženými.

Posléze náš otec dal se nedlouho po nás na cestu k Parmě a přijeli jsme společně do vsi jménem Tarenzo v parmském kraji v neděli dne 15. srpna, na niž připadlo Nanebevzetí svaté Panny Marie. Této noci pak, když nás přemohl spánek, ukázalo se nám toto vidění: anděl Páně se postavil vedle nás na levé straně lůžka a udeřil nás do boku řka: „Vstaň a pojď s námi!“ My pak jsme v duchu odpověděli: „Pane, nevím, ani kam ani jak bych s vámi šel.“ A on, uchopiv nás za vlasy na temenní části hlavy, vznesl se s námi do vzduchu až nad veliký šik ozbrojených jezdců, kteří stáli před jedním hradem připraveni k boji. I držel nás ve vzduchu nad zástupem a pravil nám: „Pohleď a viz!“ A hle druhý anděl sestupující s nebe držel v ruce ohnivý meč a udeřil jednoho muže uprostřed šiku a utál mu oním mečem pohlavní úd a ten jakoby smrtelně raněn umíral sedě na koni. Tu anděl drže nás za vlasy pravil: „Poznáváš toho, jenž byl udeřen od anděla a zraněn až k smrti?“ I řekli jsme: „Pane, neznám, ani místa nepoznávám.“ Řekl: „Věz, že jest to Dauphin z Vienne, který byl pro hřích smilství od Boha takto raněn; nyní se tedy měj na pozoru a otci svému můžeš říci, aby se varoval podobných hříchů, nebo vás postihnou ještě horší věci.“ My pak jsme litovali toho Dauphina z Vienne, jménem Guida, jehož babička byla sestrou naší babičky a on sám byl synem sestry krále uherského Karla Prvního. Tázali jsme se anděla, zda se bude moci vyzpovídati před smrtí. I byl jsem velice zarmoucen. Anděl pak odpověděl, řka: „Bude se moci vyzpovídati a bude živ několik dní.“ Tehdy jsme viděli na levé straně šiku státi mnohé muže, oděné do bílých plášťů, jako by to byli mužové veliké vznešenosti a svatosti a rozmlouvali navzájem pohlížejíce na šik a na

to, co se bylo stalo; a dobře jsme je pozorovali. Přece však se nám nedostalo milosti otázati se, ani anděl sám od sebe nepověděl, kdo neb jací byli ti muži tak veliké důstojnosti. A potom jsme byli rychle vráceni na své místo, když již denice svítla. Tu přišel Tomáš z Villeneuve, rytíř z kraje lutyšského, komoří našeho otce, a vzbudil nás řka: „Pane, proč nevstáváte, otec váš již hotov sedá na koně!“ Vstali jsme a byli jsme jako rozlámáni a tak zmalátnělí jako po veliké cestovní námaze. I řekli jsme mu: „Kam máme jeti? Vždyť této noci jsme tolik zkusili, že nevíme, co bychom měli činiti.“ Tu řekl nám: „Co se stalo, pane?“ I řekli jsme mu: „Dauphin zemřel; a náš otec chce shromáždit vojsko a táhnouti na pomoc Dauphinovi, který válčí s hrabětem savojským. Naše pomoc mu neprospěje, protože zemřel.“ On pak se nám vysmál a onoho dne, kdy jsme přijeli do Parmy, pověděl našemu otci vše, co jsme mu byli řekli. Tu otec náš, dav si nás zavolati, tázal se nás, zdali jest to pravda a zdali jsme měli takové vidění? Odpověděli jsme mu: „Ovšem, pane, věztež s jistotou, že Dauphin jest mrtev.“ Otec však domlouvaje nám řekl: „Nevěř snům.“ Avšak svému otci a jmenovanému Tomáši nepověděli jsme v úplnosti vše, jak jsme to viděli, nýbrž pouze to, že Dauphin zemřel. Po několika dnech pak přišel posel nesa zprávu, že Dauphin shromáždiv své vojsko přišel před kterýsi hrad hraběte savojského a že byl zasažen velikým šípem z jednoho samostřílu uprostřed všech svých rytířů a že po několika dnech vyzpovídav se zemřel. Tehdy otec náš uslyšev ty zprávy pravil: „Divíme se velice tomu, že syn náš nám jeho smrt napřed předpověděl.“ A velice se tomu divili on i Tomáš, ale nikdo potom s nimi o té věci nemluvil.

KAPITOLA VIII

POTOM otec náš vida, že se mu nedostává prostředků a že nemůže dále vésti války proti řečeným pánům Lombardie, pomýšlel na svůj návrat a chtěl nám odevzdati ta města i vedení války. My pak jsme odmítli, čeho bychom nemohli zastati se ctí. Tehdy, dav nám povolení k odchodu, poslal nás napřed do Čech. A sjednavše příměří se svými nepřáteli, prošli jsme územím mantovským do Verony a odtud do hrabství tyrolského, kdež jsme se shledali se svým bratrem, jménem Janem, kteréhož náš otec oženil s dcerou vévody korutanského a hraběte tyrolského. Tento vévoda, tchán našeho bratra, měl dříve za manželku sestru naší matky, jménem Annu, jak bylo výše psáno. Po její smrti si pak vzal za manželku sestru vévody brunšvického, s níž měl řečenou dceru, jménem Markétu. A s ní odevzdal našemu bratru po své smrti vévodství korutanské a hrabství tyrolské, neboť neměl mužského potomka. A tak nastal mír mezi ním a otcem naším, neboť před tím byli nepřáteli, protože náš otec vyhnal z Čech téhož vévodu, jak jest o tom výše psáno. Posléze jsme prošli Bavorskem, kde jsme se setkali se svou starší sestrou, jménem Markétou, která měla jediného syna s Jindřichem, vévodou bavorským, jménem Jana. Potom jsme dospěli do Čech, kdež jsme nebyli po jedenácte let. Shledali jsme pak, že několik let předtím zemřela naše matka, jménem Eliška.

Ještě pak za jejího života byla mladší naše sestra, jménem Guta, poslána do Francie a provdána za Jana, prvorozeného syna krále francouzského Filipa, jehož sestru, jménem Blanku, jsme měli za manželku. Třetí pak a poslední naše

sestra, jménem Anna, byla v těch dobách u řečené naší sestry ve Francii. A tak, když jsme byli přišli do Čech, nenalezli jsme ani otce, ani matky, ani bratra, ani sester, aniž koho známého. Také řeč českou jsme úplně zapomněli, ale později jsme se jí opět naučili, takže jsme mluvili a rozuměli jako každý jiný Čech. Z boží milosti pak jsme dovedli tak mluvit, psát a číst nejen česky, ale francouzsky, italsky, německy a latinsky, že jsme byli mocni oněch jazyků stejně jednoho jako druhého. Tehdy náš otec odjel do hrabství lucemburského pro jakousi válku, kterou tam vedl s vévodou brabantským, on sám i se svými spojenci, to jest s biskupem lutyšským, markrabím jülišským, hrabětem gelderským a ještě s mnohými jinými, a nám pak svěřil svou pravomoc nad Čechami po dobu své nepřítomnosti.

Toto království jsme našli tak zpustošené, že jsme nenašli ani jediného hradu svobodného, který by nebyl zastaven se všemi královskými statky, takže jsme neměli, kde bychom přebývali, leč v domech měšťanských jako jiný měšťan. Hrad pražský pak byl zcela opuštěn, pobořen a zničen, neboť od časův krále Otakara II. byl celý ztroskotán až k zemi. Na tom místě jsme dali vystavěti nově veliký a krásný palác s velikým nákladem, jak je dnes patrné kolemjdoucím. V té době jsme poslali pro svou manželku, ježto byla až dosud v Lucemburku. Ta pak přišedši měla po roce prvorozenou dceru, jménem Markétu. V těch pak dobách dal nám otec náš markrabství moravské a toho titulu jsme užívali. Když pak obec šlechtitných mužů Čech přihlédla k tomu, že pocházíme ze starobylého rodu českých králů, poskytla nám z lásky k nám pomoc, abychom mohli získati zpět hrady a královské statky. Tehdy jsme znovu nabyli s velikými náklady a úsilím hradů: Křivoklátu, Týřova, Světlíku, Litic, Hradce Králové, Pís-

ku, Nečtin, Zbiroha, Tachova, Trutnova v Čechách; na Moravě pak Lukova, Telče, Veverří, hradů olomouckého, brněnského a znojenského a mnoho jiných statků zastavených a zcizených od koruny. A měli jsme mnoho rytířů, kteří byli hotovi nám sloužit, a království prospívalo den ode dne; obec dobrých nás milovala, zlí pak se nás báli a vystříhali se zla. Spravedlnost sdostatek vládla v království, ačkoliv páni stali se většinou tyrany a nebáli se krále, jak se slušelo, protože si byli království mezi sebe rozdělili. A tak drželi jsme vladařství nad královstvím, zlepšující je den ode dne po dva roky. Toho času dali jsme svou mladší sestru, jménem Annu, za manželku Ottovi, vévodovi rakouskému. A v oněch dnech zemřel vévoda korutanský, tchán našeho bratra. A když se náš bratr měl uvázati v držení vévodství korutanského a hrabství tyrolského po jeho smrti, tu Ludvík, který se činil císařem, uzavřel tajně spolek s vévody rakouskými, Albrechtem a Ottou, aby si tajně a lstivě rozdělili panství našeho bratra; týž Ludvík chtěl mít hrabství tyrolské, vévodové pak vévodství korutanské. Ludvík byl nepamětliv a zapomněl na služby našeho otce, které mu byl prokázal, když se ucházel o císařství, jak je o tom psáno výše. Vévoda pak rakouský, ačkoliv měl naši sestru, spiknul se tajně hned po smrti řečeného vévody korutanského s pánem z Aufensteinu, který byl z vůle vévody ustanoven vladařem celého Korutanska, a ihned se s bratrem svým zmocnili Korutan, které jim zmíněný pán z Aufensteinu dobrovolně vydal a v držení odevzdal. A tak ztratil náš bratr vévodství korutanské. Avšak páni z hrabství tyrolského nechtěli se poddati Ludvíkovi, ale zůstali v poslušenství našeho bratra.

Po těchto událostech přišel náš otec do Čech a přivedl s sebou svou manželku, kterou si vzal za královnu, jménem Beatrix, dceru vévody bourbonského, z rodu králů francouz-

ských, s nímž potom zplodil jediného syna, jménem Václava. Tehdy zlí a lstiví rádcové zvítězili nad námi u našeho otce, vlastního prospěchu hledající; byli to i Čechové i páni z hrabství lucemburského. Přistupující k našemu otci, namlouvali mu říkajíce: „Pane! mějtež se na pozoru; váš syn má v království mnoho vašich hradů i mnoho přívrženců; proto bude-li dlouho takto nadužívatí své moci, vyžene vás, kdykoliv bude chtít; neboť jest sám i dědicem království i z rodu českých králů a velmi jest milován od Čechů, vy však jste král příšlý.“ To pak říkali, hledajíce prospěchu a vlastních výhod, aby jim svěřil hrady a statky královské. On pak natolik uvěřil jejich radám, že k nám pojal nedůvěru a odňal nám proto všechny hrady i správ, v Čechách a v markrabství moravském. A tak co nám zbyl holý titul markraběte moravského beze vši podstaty.

Toho času jsme jeli koňmo jednoho dne z Křivoklátu do Prahy, abychom se sešli se svým otcem, který byl na Moravě. Dojeli jsme velmi pozdě do hradu pražského, do starého domu purkrabského, kde jsme po několik let přebývali, dokud nebyl veliký palác vystavěn. V noci ulehli jsme na lůžko a Bušek z Velhartic starší před námi na jiné lůžko. V síni byl rozdělán veliký oheň, protože byl čas zimní, a hořelo tam mnoho svíc, takže bylo dosti světla a dveře i okna všechny byly zavřeny. A když jsme usnuli, tu někdo, nevím kdo, chodil po síni, takže jsme se oba probudili. I kázali jsme řečenému Buškovi, aby vstal a podíval se, co by to bylo. On pak vstav, obešel síň hledaje, ale nic neviděl aniž mohl najít.

I rozdělal větší oheň a rozsvítil více svíček a šel k číším, které stály naplněny vínem na lavicích; napil se a postavil číši vedle jedné velké svíce, která hořela. Napiv se pak ulehl znovu na lůžko. My oděni byvše ve svém plášti seděli jsme na svém lůžku a slyšeli jsme někoho přecházeti, ale neviděli jsme ni-

koho. A tak dívající se s řečeným Buškem na číše a svíce, spatřili jsme, jak se jedna číše skácela; a táž číše byla vržena, nevíme kým, přes lůžko Buškovo z jednoho rohu síně až do druhého na stěnu a odrazivši se od ní padla doprostřed síně. Spatřivše to, poděsili jsme se nemálo a stále jsme slyšeli někoho přecházeti po síni, ale neviděli jsme nikoho. Potom však, poznamenavše se svatým křížem ve jménu Kristově jsme spali až do rána. A ráno vstavše našli jsme číši, jak byla hozena uprostřed síně, a ukázali jsme to svým blízkým, když k nám ráno přišli.

Toho času nás poslal otec náš se skvělým vojskem proti vévodovi slezskému, jménem Bolkovi, pánu minsterberskému. Neboť onen vévoda nebyl uznán za pána ani nebyl vasalem našeho otce a království českého. Náš otec totiž získal město Vratislav od pana Jindřicha Sedmého, vévody vratislavského, který neměl dědiců. A tento vévoda přijal darem zemi kladskou na čas svého života a chtěl raději jmenované město i vévodství odevzdati našemu otci a připojit na věčné časy ke koruně království českého, než je zanechat svému bratru Boleslavovi, protože žil s bratrem ve vzájemném nepřátelství. Když se pak náš otec uvázal v držení města Vratislavě, všichni knížata slezští i kníže opolský se podrobili panství jeho i koruny království českého na věčné časy a požívali ochrany a obrany od králů českých, vyjímajíc vévodu slezského, pána svídnického, a Bolka, pána minsterberského. Jeho zemi jsme poplenili, jak jest psáno v kronice. I byla tak velice popleněna, že vévoda byl přinucen za prostředkování jiných států se vasalem našeho otce a koruny království českého jako jiní vévodové.

Když jsme toto byli provedli, vydali jsme se na cestu směrem do Uher ke svému otci, jehož jsme zastihli na Vyšehradě

nad Dunajem u krále Karla Prvního. Ten měl dříve sestru našeho otce, po její pak smrti vzal si sestru krále krakovského Kazimíra, s kterou měl tři syny: prvorozeného Ludvíka, druhého Ondřeje a třetího Štěpána. A tam ujednal tento král Karel mír mezi naším otcem a králem krakovským tak, že otec náš se vzdal svého práva na dolní Polsko, to jest hnězdenské, kališské a jiných dolních provincií Polska. Král krakovský se pak vzdal za sebe i za své nástupce, krále Dolního Polska, na věčné časy veškerých práv ve všech knížectvích Slezska, Opolska a Vratislavě ve prospěch našeho otce a království českého. Neboť před tím byl mezi nimi spor, protože náš děd Václav Druhý, král český, držel řečené Dolní Polsko s knížectvími krakovským a sandoměřským z toho důvodu, že pojal za manželku jedinou dceru Přemysla, krále Dolní Polsky a vévody krakovského a sandoměřského. Tento Přemysl odkázal po své smrti našemu dědovi i koruně království českého jak své království, tak i svá knížetství v držení na věčné časy. Avšak Kazimír výše jmenovaný byl příbuzný s otcovy strany oné paní a prohlašoval, že má právo na království Dolní Polsky, tvrdě, že žena nemůže býti dědičkou království. A tak trvala válka od dávných dob mezi králi českými a Kazimírem i kdysi jeho otcem, jménem Vladislavem, králi Krakovska či Dolního Polska. A nyní byla tato válka takto urovnána jmenovaným králem uherským. Ten pak za to vstoupil ve spolek a slíbil pomoc našemu otci proti vévodovi rakouskému, který odňal našemu bratru vévodství korutanské, a proti výše jmenovanému Ludvíkovi. V tom spolku pak byli tito: náš otec, král uherský a vévoda bavorský, který měl naši sestru za manželku. V té době poslal nás náš otec do hrabství tyrolského, abychom je spravovali i bratra našeho s jeho manželkou, kteří ještě nedosáhli věku dospělosti.

Tam tedy přišedše uvázali jsme se v ony úřady, jak nám je byl otec svěřil, a byli jsme připuštěni k vladařství nad onou zemí domácí šlechtou toho hrabství.

KAPITOLA IX

PO NĚJAKÉ DOBĚ v den následující po velikonocích shromáždili jsme vojsko hrabství tyrolského a vtrhli jsme do údolí Pusterského v diecési brixenské proti hraběti gorickému a dobyli jsme hradu St. Lambrechtsbergu. I postupovali jsme dále proti zmíněnému hraběti a poplenili jsme jeho země až k průsmyku, který se nazývá Lienz. A leželi jsme polem s řečeným vojskem po tři neděle plence, protože hrabě byl spojencem vévodů rakouských našich nepřátel. Nazítří po sv. Jiří mučedníku zapudil náš otec Ottu, vévodu rakouského, za Dunaj a zmocnil se mnohých hradů v Rakousích. Ludvík však, který se prohlašoval císařem, pomáhal vévodům rakouským a s ním pak celé Německo i vládci měst lombardských, zvláště Mastino della Scala, vladař nad Veronou, Vicenzou, Padovou, i všichni Trevisem, Brescií i městy Parmou a Luccou. Ti všichni na nás a na hrabství tyrolské útočili s veškerou svou mocí, takže město Trident a celé údolí Adige bylo ve velikém nebezpečí od Lombardských. Údolí pak innskému hrozila veliká nebezpečí jak od Švábů, tak od Bavorů, takže celé hrabství tyrolské bylo ve velikém nebezpečí takřka na všech stranách. Toho času jsme učinili Mikuláše, rodem z Brna, svého kancléře, biskupem tridentským a brixenským pak Matěje, kaplana mého bratra, poněvadž obě biskupství byla tehdy uprázdněna.

Téhož pak léta Ludvík, který se činil císařem, vedl veliké vojsko se všemi knížaty německými proti Jindřichovi, vévodovi bavorskému, našemu švagrovi, který byl tehdy na naší straně. Vévoda pak rakouský přišel na pomoc témuž Ludvíkovi přes Pasov; když pak náš otec přišel řečenému vévodovi na pomoc, položil se táborem při jedné řece blíže Landau. Tehdy přitřhl řečený Ludvík s vévodou rakouským a s jinými v čele velikého vojska. Poněvadž ale řeka jim znemožnila přechod, pustošili po dobu jednoho měsíce Bavorsko; ačkoliv vojsko vévody Jindřicha bylo menší, přece se řečený Ludvík s vévodou rakouským vrátili domů s nepořízenou. V té době chtěli jsme táhnouti na pomoc svému otci a řečenému švagru z hrabství tyrolského s velikým množstvím lidu jak pěšího, tak jízdního, ale nemohli jsme se dostat přes Kufstein, kde byl syn Ludvíkův, jehož jsme tam se svým lidem obléhali tak dlouho, dokud řečená knížata leželi proti sobě v polích. A když pak se oni rozešli, vrátili jsme se zpět do Tyrol. Potom kolem svátku sv. Michala byl ujednán smír mezi našim otcem a vévodou rakouským tak, že vévoda rakouský vrátil město Znojmo, které mu dal náš otec se svou dcerou věnem, a dal otci našemu velikou částku peněz a bratru našemu několik hradů při řece Drávě k hrabství tyrolskému; vévodství korutanské pak si měl ponechat.

Potom téže zimy jsme táhli se svým otcem do Prus proti Litvanům. A byli tam s námi hrabata: mladý Vilém Hollandský, pan Adolf z Bergu, mladý Dětrich z Loozu a mnoho jiných hrabat a baronů. Zima však byla tak mírná, že nebylo ledu; proto jsme nemohli táhnouti proti Litvanům a vrátili jsme se každý do svého domova.

Když pak vypukla mezi Lombardskými veliká válka, kterou jsme byli zaměstnáni dříve, než jsme opustili Tyroly, a to pro spolek, který uzavřeli Benátští, Florentští, Milánští, Ferrarští,

Mantovští, Boloňští a mnozí jiní proti Mastinovi della Scala, vladaři veronskému a padovskému, který byl náš nepřítel, jak jest výše uvedeno, šli jsme v té době přes Moravu do Rakouska, chtíce se dostat do Lombardie, ale vévoda rakouský nám nechtěl poskytnouti průvodu. Tu vstoupivše na lodi dorazili jsme ke králi uherskému, který nám dal z města Budína průvod Uherskem, Chorvatskem a Dalmácií až do města Senje na břehu mořském, odkudž jsme vypluli na moře. Když to benátská kapitáni zvěděli, chtěli nás zajmouti, ačkoliv jsme byli jejich přáteli. Proto obklíčili naši loď loděmi svými, takže nemohla vůbec uniknouti. A když jsme devátého dne dojeli k jejich městu Gradu, uposlechli jsme rady Bartoloměje z Krku a Senje, který byl s námi na lodi, a poručili jsme, aby jim naši řekli: Hle, páni, víme, že z vašich rukou nemůžeme nikterak uniknouti, račtež předem poslati do města a vyjednat, jak nás chcete v městě přijmouti. A zatím, co s nimi mluvili krásnými slovy, spustili jsme se dvířky lodi do malé rybářské bárky s řečeným Bartolomějem a Janem z Lipé. A přikryti jsouce pytlí a sítěmi, propluli jsme jejich loďmi a přistali jsme u břehu mezi sítím. A tak vyváznuvše z jejich rukou, šli jsme pěšky až do Aquileje. Oni pak zajali naši loď s celou naší družinou, již drželi několik dní v zajetí a pak ji propustili. A když jsme byli v Aquileji, dali jsme se poznati svému hostiteli, ten pak hned podal zprávu radě městské a měšťané zpravili o tom dokonce i patriarchu. Patriarcha hned přijel do města a přijal nás s velikou ctí v průvodu duchovenstva a lidu a za hlaholu zvonů nás uvedl do svého paláce. Když se naše čelůd' vrátila ze zajetí, hostil nás s velikými počty ve své zemi po čtyři neděle, spřátelil se pevně s námi a poskytl nám průvod údolím cadorským až do hrabství tyrolského, kde jsme tehdy vladařili za svého bratra, který byl malým hochem.

KAPITOLA X

V MĚSÍCI ČERVNU potom oblehli Benátští, Florentští, Milánští, Mantovští, Ferrarští a jiní jejich spojenci město Padovu s ohromným vojskem, čítajícím asi deset tisíc ozbrojených jezdců a nespočetné množství pěších a jistá část jejich vojska obléhala také město Feltre s biskupem z Feltre, se Sicconem z Caldonazza, s hrabaty z Cenedy, pány z Camina. I drželi dlouho v obležení s pěti sty jezdci a množstvím pěších města Padovu a Feltre, jež podléhala panství Mastina della Scala, pána veronského a jiných měst, která byla vyjmenována výše; a Benátčané již dobyli měst Conegliana, Serravalle a Bassana, která náležela k panství Mastinovu a také hrabě de Collalto, náměstek v Trevisu, i mnozí jiní se vzbouřili proti jmenovanému Mastinovi a stáli při Benátských. Tehdy jeden měšťan města Belluna, jménem Endrighetto da Bongajo, obávaje se, aby město Feltre a po něm i Belluno nepřišlo do rukou Benátských, jichž zvláště nenáviděl, a vida město obležené se všech stran, přemýšlel o tom, že se Jakub da Avosciano dal se svými hrady, Buchensteinem a jinými, a s některými horaly patřícími k panství Bellunskému

pod naši ochranu a přijav jeho radu, přišel k nám, když jsme byli v Parmě (?), bez vědomí obojí strany, jak Veronských tak Benátských, tajně, aby se o tom nedověděli Benátští ani pán veronský, neboť jednal proti němu. Řekl nám: „Dovedete-li přemoci a zahrnati nepřátele od města Feltre, chci vám otevřítí jednu bránu města, protože spíše vám přál bych města než komukoliv jinému.“ Já pak vyslechnuv jeho řeč, určil jsem mu jistý den, kdy jsem chtěl tajně přijítí.

A protože jsem musil opatrně sbírat vojsko, svolal jsem mnoho šlechticů k turnaji dvou rytířů z území Neumarktu nad Adiží pod záminkou, abych je mohl chránit v souboji, kdyby jejich přátelé způsobili nějaký rozbroj; tak neměl nikdo zvědět, proč sbírám vojsko, abych totiž tajně mohl přitáhnouti k městu Feltre.

Vítěze pak, který druhého zabil a v řečeném souboji dosáhl triumfu a zvítězil, jsme opásali mečem vojenským. Když se to vše stalo, požádal jsem vojsko, které bylo přítomno, aby se vydalo s námi, nikomu nepovědět, kam hodláme jít. Oni pak se dali ochotně na cestu se mnou a jeli se mnou koňmo údolím Fleimským po celou noc. Druhého dne pak jsem jel pustými horami, které směřují ke Castrozze, kde není cesta pro jezdce. A když jsem dojel k lesu, který jest mezi Castrozzou a Primierem, nemohl jsem postupovati pro vyvrácené stromy; a vojsko mé proto ztrácelo naději. Tu já pěšky s některými pěšími jsme hledali cestu po srážech hor a stezkách dávno zničených, až jsme přešli les; strážcové lesa již dávno odešli, poněvadž slunce zapadlo a oni neměli nijakých obav a netušili, že by jim tam od někoho hrozilo nějaké nebezpečství. A tak jsme si otevřeli cestu v horách. V průvodu těch rytířů přišli jsme ke hradu Primiero, který byl také obležen od Benátčanů, a zahravše nepřátele, zmocnili jsme se ho. Ti pak, přišedše ke svým spojencům, kteří leželi před městem Feltre, pravili, že na ně přitáhlo veliké vojsko, o němž nevěděli, čím jest. Ti uslyševše to odtáhli v noci od města. Opustivše druhého dne hrad Primiero, táhli jsme do Agorda a z Agorda rychlým pochodem k městu Bellunu. I poslali jsme předem k Endrighettovi, s kterým jsme byli smluveni, že jsme to my a že jsme blízko města s vojskem. Ten ihned přistoupil k starším a správcům města a řekl jim, že mu poslové přišli ozná-

miti, že hrabata z Chiaromonte, spojenci Mastina della Scala, jejich pána, přišli jim s velikým vojskem na pomoc, zahnavše nepřátele. Oni radostně otevřeli brány, považující nás za přátele. A vstoupil jsem do bran na den sv. Prokopa, čtvrtého dne měsíce července. A když všichni vstoupili, rozvinul jsem prapory království českého a hrabství tyrolského. Oni pak vidouce nepřátele, v úžase nevěděli, co by měli dělati, neboť nemohli odporovati naší moci. A tak jsme se s pomocí boží zmocnili města. Hrad se však držel několik dní proti nám; když však jsme těm, kteří byli na hradě, pohrozili, odevzdali hrad do našich rukou. Potom jsme se položili s vojskem před městem Feltre. A poněvadž veronský vladař byl tehdy zaměstnán bojem proti Benátčanům a oni s ním, proto nemohli nám ani našemu vojsku vůbec škoditi, naopak, obě strany s námi vyjednávaly, žádající si nás přivolati na pomoc. A když jsme po šest týdnů obléhali město Feltre, uzavřeli jsme smlouvu s Benátčany. Zavázali se nám tak, že nám budou pomáhati s celou svou mocí v oné válce proti Mastinovi della Scala. I poslali nám na svůj náklad sedm set jízdních oděnců a mnoho pěších. My pak propustivše svého bratra jeli jsme s vojskem do Benátek, kde jsme byli přijati s velikou slávou a hoštěni s velikou vážností. Potvrdili jsme vzájemný spolek a vrátivše se odtud dobyli jsme města Feltre vyhladověním. Také vikáři v Padově, da Carrara, smluvili se s námi, zmocnili se Padovy a zajali Alberta, staršího bratra Mastinova, kterého dali do zajetí Benátčanům. A zůstávající našimi poddanými podrželi Padovu ve své moci. My pak propouštějící své služebníky ustanovili jsme v městech i hradech Feltre a Bellunu za kapitány: ve Feltre Volkmara z Burgstallu, šlechtice z hrabství tyrolského, v Bellunu Endrighetta da Bongajo; velitelem pak ve válce proti Veronským Jana z Lipé, který, byv sedm

dní kapitánem, zemřel; na jeho místo jsem dosadil Zbyňka Zajíce.

A tak vrátivše se do hrabství tyrolského jeli jsme do údolí Innu a odtud do království českého a smířili jsme se s vévody rakouskými; neboť před tím jsme nebyli přáteli. Té zimy v masopustě zasnoubili jsme svou nejstarší dceru Markétu Ludvíkovi, prvorozenému synu Karla, krále uherského, a učinili s tímto spolek na výboj i odboj. Potom pak, když nás jednou náš švagr pozval na zítřek na hostinu, vzbudil nás při východu slunce jeden z rytířů ze spánku, řka: „Pane, vstávejte, nastává soudný den, neboť celý svět jest samá kobyłka.“ Tehdy vstavše nasedli jsme na koně a rychle jeli, chtějíce viděti, kde je jejich konec; dojeli jsme až do Pulkavy, sedm mil daleko na délku, kam až sahaly. Jak ale široko se prostíraly, jsme nemohli zjistiti. Jejich hlas byl podobný hřmotu, jejich křídla byla jakoby popsána černými písmeny a bylo jich tak hustě jako sněhu, takže nebylo možno viděti pro ně slunce. Vycházel z nich veliký zápach. Pak se rozdělily některé směrem k Bavorsku, jiné k Frankům, jiné do Lombardie a jiné sem i tam po vší zemi. Byly tak plodné, že dvě za noc plodily dvacet mladých i více; byly maličké, ale rostly rychle. Vyskytovaly se ještě třetí rok.

V té době zemřeli během dvou měsíců naše sestra i švagr náš, vévoda rakouský, jež jsme od času své návštěvy již byli nespatrii.

KAPITOLA XI

KDYŽ PAK jsme přišli do Čech, přihodilo se, že jsme přijeli ze Staré Boleslavě do Toušeně; když se nás počal zmocňovati spánek, dostavilo se nám silné přemítání o těchto slovech evangelia: „Podobno jest království nebeské pokladu skrytému na poli,“ atd., která se čtou na den sv. Ludmily. A tak počav přemítati o nich ve snách, vykládal jsem je. Probudiv se pak podržel jsem ještě v paměti obsah první části evangelia a tak s boží pomocí a milostí jsem dokončil výklad, jenž se počíná: „Podobno jest království nebeské,“ atd.

Bratří! Obsah svatých evangelíí nedovede nikdo plně vysvětliti, protože jejich smysl jest tak hluboký, že nikdo nemůže vznešenost jejich pravd postihnouti a sdostatek jejich význam vypověděti. O tom praví sv. Pavel v listě: „Ó, hlubokosti bohatství, moudrosti a poznání božího. Jak nevyzpytatelní jsou soudové jeho a nevystižitelné cesty jeho.“ A týž: „Neboť kdo poznal mysl páně nebo kdo stal se jeho rádcem?“ Proto, pokud mi bylo dáno s hůry od boží milosti, od níž, „všechn úděl nejlepší a každý dar dokonalý s hůry sestupuje“, jak píše Jakub ve svém listě, chci vám něco napsati k porozumění tomu svatému evangeliu a prosím vás, nejdražší, abyste to přijali bratrsky a s upřímností čistého srdce o tom uvažovali.

Zajisté jste slyšeli, drazí, že Matouš přirovnává v tomto podobenství království nebeské k pokladu skrytému v poli, kterýmžto pokladem se vlastně míní Duch svatý, jež člověk nachází skrze lásku a milost Ježíše Krista, neboť slíbil jej svým věrným v evangeliu Janově řka: „Prositi budu otce svého a jiného utěšitele dá vám, aby s vámi zůstal na věky, ducha

pravdy.“ Polem pak nebo zemí, v níž se onen poklad nachází, se míní srdce člověkovu, kam člověk zasévá skutky dobré i zlé, které na konec přinášejí své duši ovoce, podle toho, jak je tam byl zaséval; to dosvědčuje Lukáš říka: „A které padlo do půdy dobré, ti jsou, kteří v srdci ušlechtilém a dobrém slyševše slovo boží zachovávají je a užitek přinášejí v trpělivosti.“ Poklad ten pak jistě jest skryt před hříšníky a lidmi nehodnými, kteří nechtějí míti ani poznání ani činiti pokání a tak ztrácejí oči milosti boží, že jsouce zaslepeni nemohou naléztí onoho pokladu. O nich praví prorok: „Oči mají a viděti nebudou.“ Ale člověk vpravdě zkroušený nalezne onen poklad milostí Ježíše Krista, jak shora bylo řečeno, poněvadž podle slova žalmistova: „srdcem zkroušeným a pokorným Bůh nezhrdne“, nýbrž svým přehojným milosrdenstvím je vždy potěší a pomůže mu, jak se čte v žalmu: „Raduj se v Pánu a dá tobě žádosti tvého srdce.“ Když pak člověk zkroušený nalezne ten poklad, skryje jej v srdci svém, bdě, boje se o něj a střeže ho, aby ďábel, náš protivník, který, jak dí Petr, „obchází hledaje, koho by pohltit“, neodňal pokladu ze srdce jeho.

Podle toho můžeme rozuměti tomu, co se čte v evangeliu sv. Matouše: „Nechť neví levice tvá, co činí pravice tvá.“ Ale pamatovati jest si, že, „radostí naplněn jsa pro něj odchází“, což znamená chvátání, neboť máme chvátati k dobrým skutkům. Neboť v evangeliu Lukášově se praví: „Vyjdi rychle na náměstí a na ulice města a uveď sem chudé i chromé a mdlé.“ Dále pak se vypravuje v uvedeném podobenství, že onen člověk, našed poklad, „odešel a prodal vše, co měl“, totiž své hříchy, odřeknuv se zlých skutků. K tomu se vztahuje, co jest psáno v evangeliu Lukášově o Matoušovi: „A opustil všecko své“ i ono: „Nevzdá-li se kdo všeho, co má, nemůže býti mým učedníkem.“ A toto prodání a vzdání se má se státi

na náměstí a to nikoliv na každém, nýbrž ovšem na náměstí svědomí, to jest čistou zповědí a úplnou zkoušeností, a před knězem, Bohem k tomu určeným, podle učení Kristova: „Jděte a ukažte se kněžím.“ K tomu nás také vybízí Jakub v svém listě řka: „Vyznávejte se jedni druhým z hříchů svých.“ Za ty pak zlé skutky, když je byl prodal a vzdal se jich, má přijmouti skutky dobré a vlastnictví onoho pole, totiž srdce, které má chovati v lásce a trpělivosti, a v něm ukryti řečený poklad. A vytrvá-li až do konce, bude držeti poklad ten v království nebeském na věky podle slov Matoušových: „Shromažďujte sobě poklady v nebesích, kde ani mol ani rez jich nekazí.“

KAPITOLA XII

PODOBNO jest království nebeské člověku kupci, hledajícímu pěkných perel, který, když našel jednu drahou perlu, odešel a prodal všecko, co měl, a koupil ji.“

K tomuto podobenství jest nejprve připomenouti, že perla jest drahokam úplně čistý, jasné barvy a beze vší poskvrny, a proto v tomto podobenství může k ní v obrazném smyslu jistě právem býti přirovnán zákon boží, v němž jest obsaženo mnoho dobrých, čistých, jasných a neposkvrněných skutků. Tím pak člověkem kupcem, o němž mluví evangelista, jest ve vlastním smyslu člověk sám, jenž bloudí na cestách tohoto světa a jenž bývá obtížen rozličnými pracemi a mnohými neustále bédami a starostmi vezdejšími, a jak se čte v knize Jobově, „nikdy nezůstává v témž stavu“. A proto správně se nazývá kupcem a jest přirovnáván k člověku kupci, který má, ustavičně hledaje, choditi a chodě hledati, aby našel onu dra-

hocennou perlu, totiž zákon Páně, který, bude-li tak hledati a choditi, jistě nalezne, jak praví Lukáš v evangeliu svém: „Hleďte, a naleznete.“ Když pak člověk takto hledaje nalezne na tomto světě zákon boží, ve kterémž, jak výše řečeno, jest mnoho dobrých, čistých, jasných a neposkvrněných skutků i ctnostných: tu právem můžeme jej přirovnati k oné drahocenné perle, kterou člověk onen našel a odešel i prodal vše, co měl, a koupil perlu, která se správně nazývá drahocennou. Neboť nic není drahocennějšího a většího na tomto světě, než podle nařízení božího zachovávatí pilně jeho přikázání, která jsou obsažena v onom zákoně. To nás z nařízení božího učí Jan v evangeliu, když praví: „Milujete-li mne, přikázání má zachovávejte.“ Zachovávaje ta přikázání bude sloužiti Bohu a proto potom s ním i kralovati. A tak jest možno rozuměti tomu, co praví Augustin: „Bohu sloužiti jest kralovati.“ A týž: „Kdo zachovává zákon boží a přikázání boží, která jsou v zákoně božím obsažena, Bohu slouží a s ním společně bude kralovati.“

Co pak se dále praví v podobenství, že člověk onen, „odešel a prodal všechno, co měl, a koupil onu perlu“, znamená dále pomíjející život, v němž nyní pracujeme a žijeme. V něm pak člověk ze dne na den přechází a odchází a každý den se více přibližuje smrti; proto má v tomto životě prodati všechno, co má: hříchy a všechny pozemské žádosti a tělesné vášně, mírniti se zdrženlivostí a jinými dobrými skutky. Za ně má koupiti zákon boží, který jest onou drahocennou perlou, a bude-li ji dobře opatrovatí, ubíraje se takto po cestě pravé, jistě bude blažen. Neboť se praví v žalmu: „Blahoslavení bezúhonní na cestě, kteří chodí v zákonu Páně.“ A tak blahoslaven, neposkvrněn a čist vejde do brány království nebeského. A tato brána, která jest celá z drahocenných perel, se mu ihned mocí

této perly, to jest zákona božího, otevře a tehdy uží moc oné perly, která jest z bran svatého města Jerusalema, když skrze ni vstoupí do onoho svatého města; o něm a o jeho branách mluví Jan ve Zjevení řka: „Dvanácte bran města jest dvanácte perel a každá z těch bran byla z jedné perly.“

KAPITOLA XIII

PODOBNO jest království nebeské síti spuštěné do moře a shromáždivší v sobě ryby všeho druhu.

Sítí můžeme rozuměti slovo boží, které bylo posláno skrze apoštoly, když jim bylo nařízeno v evangeliu Markově: „Jděte po všem světě a kažte evangelium všemu stvoření.“ Byla pak od nich spuštěna do moře, to jest na tento svět, pročez jim bylo řečeno výslovně: „jděte po všem světě“, který se zajisté zde naznačuje obrazně a zcela vhodně mořem. Neboť jako moře nikdy neodpočívá, nýbrž se ustavičně pohybuje hnutím přílivu a odlivu a plavci mořskými na svých vlnách zmítá sem i tam a bouřemi je děsí, tak i onen svět se nespočetnými hnutími stále pohybuje a ty, kteří jsou na něm zmítáni, svými nástrahami a připravenými nebezpečnostmi stále znepokojuje a ohrožuje. Byv postižen takovýmito nebezpečími na tomto rozbouřeném moři, prorok volá k Pánu: „Spas mě, Bože, neboť vody vystoupily až k duši mé.“ A dále: „Ať mne nepotopí bouře vod a moře,“ to jest nebezpečností tohoto světa. Neboť není pochyby, že prorok chtěl zde naznačiti bouři nebezpečností a mořem svět. Rybami pak se rozumějí lidé na tomto světě. Proto se praví v evangeliu Matoušově: „Pojďte za mnou, učiním z vás rybáře (lidí).“ A jinde v evangeliu Luká-

šově pravil pán Petrovi: „Neboj se, neboť od této doby budeš lidi lovit.“ Praví se pak zde výše: „všeho druhu ryby“, to jest lidi, „shromáždívší“, protože tato síť, to jest slovo boží, shromažďuje a pojímá v sebe všechny lidi, kteréhokoliv rodu, stavu i zaměstnání. Neboť bylo posláno netoliko k Židům, nýbrž i k pohanům, a to stejně ke všem, jak se čte ve Skutcích apoštolských. Bylo pak posláno skrze apoštoly, o nichž se praví v žalmu: „Po vší zemi vyšel hlas jejich“ atd., a skrze Ducha sv., který, jak dí mudřec, „naplnil okršlek zemský“, i skrze našeho Spasitele, který taková slova osobně a spasitelně ve světě zasíval a šířil. A proto praví v evangeliu Janově: „Kdybych nebyl přišel k nim a nemluvil jim, hříchu by neměli, ale nyní výmluvy nemají z hříchu svého.“ Toto slovo však se má naplniti a proto se dále praví: „kteroužto (síť), když naplněna byla, vytáhše a u břehu sedíce vybírali.“ I bude naplněna tato síť neboli slovo, až všechno, co bylo tímto slovem ústy Páně a jeho svatých proneseno, úplně a vskutku se naplní. Neboť se čte v evangeliu Matoušově: „Ani jediné písmenky z toho nepomine, ani nepomine věk, až se všecky ty věci stanou, neboť nebe a země pominou, ale slova má nepominou.“ Tak praví se v evangeliu Lukášově. Když pak ta síť neboli slovo boží bude naplněno, tu ihned bude naplněn podobně i počet svatých ve slově božím i zlých pro slovo boží, jak viděl ve zjevení Jan a v podobenství řekl: „Viděl jsem pod oltářem (božím) duše zabitých pro slovo boží a pro svědectví, jež vydávali, a volali hlasem velikým řkouce: „Proč dosud, Pane svatý a pravý, nesoudíš krve naší nad těmi, kteří přebývají na zemi?“ I dáno bylo každému roucho bílé a řečeno jim, aby odpočívali ještě malý čas, až se naplní počet bratří jejich, kteří zabiti mají býti jako oni.“ Po naplnění sítě neboli slova božího a počtu dříve řečených nastane poslední den, den

posledního soudu, jak evangelista ukazuje ve slovích dříve uvedených, když praví: „Tak bude při skonání světa“ atd. A tehdy bude na tom soudě vytažena ona síť naplněná, neboť praví: „Vytáhše.“ A totiž ji vytáhnou, kteří ji spustili, totiž apoštolové. A ti vytáhnou síť, neboli slovo boží, které do nás byli zasévali i s polem a plodem semen, a vytáhnou ji plnou či naplněnou, totiž dobrými i zlými, to jest těmi, u nichž slovo boží přineslo dobrý plod, i těmi, u nichž vzešlo špatně, jak se čte v evangeliu Lukášově: „Co seje, to i žítí bude“ a v žalmu: „Kdo se slzami rozsivali, s radostí sklízeti budou.“ A protože oni seli v nás, také z nás budou žítí a sklízeti.

A vytáhnou nás čtyřmi provazy, které jsou přivázány k té síti podobně jako u sítě hmotné, která se vytahuje rovněž čtyřmi provazy. Jsou totiž u každé sítě čtyři provazy, dva napjaté nad vodou a dva dolejší plovoucí pod vodou, a tyto dva dolejší odpovídají dvěma hořejším, takže ten provaz, který jest napravo dole, odpovídá onomu, který jest napravo nahoře, a levý dolejší onomu, který jest nalevo nahoře. Tak jest tomu i u oné sítě duchovní, u níž jsou podobně čtyři provazy, jimiž jsou všichni taženi, dva totiž plovoucí svrchu, a ty jsou od Boha, totiž milost a síla; a dva plovoucí dole, které jsou od nás, totiž láska a nenávisť. Prvnímu provazu hořejšímu, totiž milosti boží, odpovídá první dolejší, totiž láska, a těmi dvěma dobrými jsou taženi dobří. O prvním praví Pán v evangeliu Janově: „Nikdo nemůže přijíti ke mně, leč přitáhne-li jej otec můj,“ totiž svou milostí. O druhém se podobně praví o evangeliu Janově: „Kdo mě miluje, toho milovati bude otec můj,“ i přijdeme k němu, jakoby přitaženi v milosti a lásce, a příbytek si u něho učiníme.“ A o těch dvou provazích můžeme rozuměti, co praví žalmista: „Provazy padly mi na místech veselých.“

Také druhému provazu hornímu, totiž síle, odpovídá druhý dolní, to jest nenávisť, a těmi jsou taženi všichni lidé zlí. Neboť, „každý, kdo zle učiní, nenávidí světla“, jak se praví v evangeliu Janově: a na tyto jest více potřebí síly boží než na první. Neboť první přijdou k soudu dobrovolně, doufajíce v odplatu. Ale tito budou prchati před soudem, bojíce se věčného trestu, a skryjí se v jeskyních a skalách horských a řeknou horám a skalám: „Padněte na nás a skryjte nás před obličejem toho, jenž sedí na trůnu, a před hněvem beránkovým“, až přijde „den veliký hněvu“ jejich a „kdo bude moci obstáti“, jak se čte ve Zjevení. A proto jest při nich třeba síly, aby jí mohli býti taženi i proti své vůli. O prvním provaze, totiž síle, může se rozuměti, co praví apoštol: „Všichni vtaženi budeme,“ to jest silou boží, „vstříc pánu do výšin.“ I co Spasitel praví v evangeliu: „Až budu povýšen se země, všechny potáhnou k sobě, to jest silou.“ O druhém pak se čte v Knize královské:

„Vztáhne nad Jerusalemem provázek Samaří a břímě domu Achabova.“ O obou praví žalmista: „Provazy hříchů ovinuly mě.“ A tak budou všichni vytaženi od apoštolů v té síti. Neboť jak praví apoštol: „Všichni státi budeme před stolicí boží, abychom vzali odplatu za to, co jsme činili v těle.“

A vytáhnou nás na břeh, to jest před soudnou stolicí všemohoucího Boha, která jest vhodně přirovnávána k břehu. Neboť jako břeh jest cílem plujících, tak i táž soudná stolička jest cílem a koncem všech v tomto světě se potácejících. A až nás vytáhnou, tu seděti budou apoštolové podle břehu, to jest soudné stolice, jak výše řečeno a jak praví Spasitel v evangeliu: „Když pak seděti bude Syn člověka na stoličce své velebnosti, seděti budete i vy na dvanácti stolicích soudíce dvanácte kmenů izraelských.“ A vyberou rozsuzující pánu

našemu dobré do osudí, to jest přidělí je, „věčným stanům“, kde jest mír a radost, podle svého pravého soudu. Zlé však pošlou pryč, to jest odsoudí je do ohně věčného, kde jest, „pláč a skřípění zubů“. To stane se slovem Páně, až řekne dobrým: „Pojďte, požehnaní otce mého, vládněte královstvím“ atd. Zlým pak řekne: „Jděte, zlořečení, do ohně věčného,“ jak se čte v evangeliu Matoušově.

Po skončení tohoto soudu ihned andělé jako služebníci a vykonavatelé řečených soudních výroků oddělí zlé ze středu spravedlivých a uvrhnou je do peci ohnivé, jak se dále praví ve slovích uvedeného evangelia. Neboť oni jsou služebníky slova božího, jak o nich praví žalmista: „Chvalte Pána andělé jeho, kteří jste mocni v síle a činíte slovo jeho, poslušni jsouce hlasu slova jeho. Chvalte Pána všechny moci jeho, služebníci jeho, kteří činíte vůli jeho.“

Následuje pak dále za těmito slovy: „Rozuměli jste tomu všemu?“ Řkou jemu: „Ano, Pane.“ To jsou slova otázky. Neboť, když pán pověděl svým žákům řečená tři podobenství, otázal se jich těmito slovy: „Rozuměli jste tomu všemu?“ Otázal se jich pak nikoliv proto, že by byl pochyboval, zda tomu porozuměli, poněvadž, „všecko zná, dříve než se co stane“, ale aby otázkou pozvedl jejich rozum výše ku poznání sebe, což se nám jasně ukazuje na osobě Petrově v evangeliu Matoušově; když totiž na otázku: „Kým praví lidé, že jest syn člověka?“ odpověděl: „Ty jsi Kristus, syn Boha živého,“ ihned Pán řekl: „Tělo a krev nezjevily toho tobě, ale otec můj, který jest v nebesích.“ Hle, kterak byl tou otázkou rozum učedníků stále pozdvižen, neboť ihned odpověděli: „Ano, Pane.“ Pán tedy poznáv pozdvižení jejich rozumu a znamená jejich horlivost v chápání slov jeho svatého učení, chtěl je ještě více připoutati a získati, slibuje jim nebeské odměny v odplatu, řka: „Proto

každý mistr písmá moudrý, který vykládá o království nebeském, podoben jest hospodáři, který vynáší z pokladu svého nové a staré věci.“ A dobře praví, „mistr moudrý“, neboť on slovem učení a příkladem dobrého života vychovává a poučuje. Neboť ti, kteří sice učí, ale sami tak nečiní, nazývají se ovšem mistři, ale nikoliv moudří, jak se praví v evangeliu Matoušově: „Na stolici Mojžíšově se posadili mistři písmá a farizeové, čiňte tedy podle jejich učení, ale podle jejich skutků nečiňte.“ Viz, že se nazývají mistry Písma, ale nikoliv moudřími. Proto ne každý mistr Písma, ale arci jen mistr moudrý jest podoben hospodáři, který ze svého pokladu vynáší staré i nové věci. Poklad totiž jest bohatství postupně nashromážděné. Jako totiž hospodář v čase vhodném a potřeby vynáší pro čest pozemskou ze svého pokladu věci nové, které tam nedávno uschoval, a staré, které již dávno byl uložil: tak mistr Písma moudrý ze svého pokladu, který vnuknutím Ducha sv. ve svém srdci uschoval, pro slávu, jíž chce dosáhnouti v nebeské vlasti, vykládá a jasně vynáší svatým kázáním a vyučováním spasitelná tajemství Nového a Starého zákona ku poučení a polepšení jiných.

Právem totiž takoví mistři jsou učení, o kterých se čte u Daniele: „Kteří pak zbožní a moudří jsou, stkví se budou jako blesk oblohy, a kteří k spravedlnosti přivádějí mnohé, jako hvězdy na věky věčné.“

KAPITOLA XIV

TÉHOŽ LÉTA přijev k Vysokému Mýtu zbořil jsem hrad Choceň a jiné četné hrady pána z Potštejna, neboť jsem vedl toho času válku s tím pánem; později však došlo k smíru. Toho času byly objeveny také stříbrné doly u Vřesníka. Téhož léta vydal jsem se na cestu s mnohými českými pány, chtě se dostat do hrabství lucemburského k svému otci, který pro mne poslal; ale z Frankfurtu jsem se vrátil. Po onom návratu jsem založil sbor kanovníků u Všech svatých v královské kapli Pražského hradu a vydal jsem se ke králi uherskému, který byl těžce nemocen.

A dříve než jsem se vrátil do Čech z pobytu uherského, přijel můj otec k Ludvíkovi, který se činil císařem, aby ujednal smír. Ačkoliv mi řečený Ludvík slíbil, že nebude konati žádných jednání o smír s mým otcem beze mne, nýbrž prohlásil, že chce s otcem mým jednati ke smíru za mého souhlasu, přece pak Ludvík, zapomenuv své cti a svých slibů, oklamal podvodně mého otce a přiměl ho k úmluvě, ujišťuje, že se již dávno se mnou smířil. A tak způsobil velikou nedůvěru mezi mnou a mým otcem a dosáhl, že otec můj ve smyslu smlouvy, která byla, jak Ludvík předstíral, uzavřena mezi mnou a jím, přijal od něho své země v léno jako od pravého císaře. Smířil se s ním také a v četných věcech se podvolil jeho vůli, čehož by byl jistě neučinil, kdyby byl věděl, že já nejsem s ním ještě smířen. Já pak zvěděv to spěchal jsem k otci svému do Milterbergu v diecési mohučské a oznámil mu, že vše, co s ním sjednal onen Ludvík Bavorský, jest podvodné a lstivé. A proto jsem nechtěl to, co bylo mezi nimi ujednáno, s pány český-

mi ani pečetí stvrditi, ani onu úmluvu považovati za platnou, a co tam bylo ujednáno, vše měl jsem za takové, jako by se bylo nestalo a bylo ničím.

Odtud jsem se odebral do Bratislavy, která jest na hranicích Uher a Rakouska, a smířil jsem krále uherského s vévodou rakouským. Potom můj otec táhl na Moravu, chtěje krutě potrestati Mikuláše, vévodu Opavského a ratibořského, kterého jsem se svým otcem jen stěží smířil. Přece však musel dáti mému otci hrady a mnoho peněz. Odtud jsem táhl obléhati hrad Potštejn, poněvadž povstal proti mně i králi českému a protože s něho bylo pácháno mnoho loupeží. A ačkoliv byl považován za nedobytný, přece jsem ho v devíti týdnech dobyl a věž s pánem, majetníkem hradu, jsem strhl k zemi a také hradby i všecken hrad jsem srovnal se zemí.

Potom jsem táhl se svým otcem do Vratislavě. Biskup tohoto města byl totiž mého otce neposlušen, pročež otec můj, rozhněvav se, odňal mu hrad Milič. On pak dal proto mého otce do klatby, ale otec můj vyhnal ho i s kněžstvem z města. A tato rozepře mezi mým otcem a řečeným kněžstvem trvala dobře ještě dva roky. Odtud táhl můj otec do Budišína a dále pak do Francie na pomoc králi francouzskému, protože tehdy začínala válka mezi králi francouzským a anglickým, a zůstavil mě místo sebe v království českém. Já pak ustanovil jsem svým zástupcem Petra z Rožmberka a táhl jsem za ním přes Bavorsko, kdež jsem zastihl svého švagra Jindřicha, vévodu bavorského, již mrtvého. Ten zanechal jako dědice jediného syna, kterého měl s mou sestrou Markétou, hochu deseti-letého. Poručnictví nad ním a zároveň i správy země se ujal Ludvík, který se činil císařem, na základě příbuzenství a smlouvy, kterou onen Ludvík uzavřel s otcem řečeného hochu. Proto zapudil dceru Rudolfa, vévody bavorského

a hraběte falckého, syna svého bratra, která řečenému hochu byla zaslíbena a oddána, a dal mu svou dceru, která tehdy ještě nedovedla mluvit, řka, že chce za ni složit slib, dokud sama za sebe nemůže mluvit; ta však z dopuštění božího zůstala němá. A odtud pak prošed Bavorskem přišel jsem k otci svému do hrabství lucemburského.

A odtud jsem podle svého přání táhl na pomoc králi francouzskému, jemuž tehdy král anglický oblehl město Rouen, dříve než on mohl shromáždit své vojsko. A odtud táhl k městu St. Quintinu, potom k městu Ribemontu a odtud až k městu Laonu. Potom se vrátil do hrabství henegavského, kam ho král francouzský následoval až na hranice. Oba pak rozbili tábory na hranicích henegavských. Avšak král anglický ustoupil a odtáhl, vydav pole králi francouzskému, který ho byl po celý den očekával se šiky připravenými k boji, ačkoliv měl ve svém vojsku mnoho knížat německých, totiž vévodu brabantského, markraběte jüliškeho a z Bergu, hraběte danderského z dolního Německa; z horního pak markraběte míšeňského, markraběte braniborského, syna Bavorova, a mnohé jiné se svolením Ludvíkovým; kterýžto Ludvík ustanovil toho krále anglického náměstkem císařovým pro Německo.

V oněch dnech můj otec, ztratit již dříve jedno oko, a když pak mu druhé začínalo slábnouti, odjel tajně do Montpellieru k lékařům, aby se léčil; přece však v té době oslepl. Já pak jsem táhnul na pomoc králi španělskému proti králi granadskému Feragaciovi a poslal jsem již předem svůj lid i válečné potřeby do Montaubanu. Ale otec můj zdržel mne tajně v Montpellieru, nedovoliv mi táhnouti dále.

Když se pak můj otec marně byl léčil, jel jsem s ním společně do Avignonu k papeži Benediktu XII., abychom se s ním dohodli o penízi sv. Petra, který se odvádí v diecési vatislav-

ské. Ale ani tehdy nedošlo ke shodě a zůstalo při sporu; později ale přece byla srovnána rozepře, která byla vedena mezi církví římskou a onou diecésí pro řečený již peníz. A tam jsme se za svého pobytu svěřili témuž papeži s viděním, které jsme měli o Dauphinovi z Vienne, když jsme byli v Itálii, jak jsme se o něm zmínili výše. Avšak na ten čas se zdálo, že pro určité důvody jest lépe mlčeti o tom před mým otcem, nežli mu to pověděti a vyjevit. A když jsme tam byli u papeže, Petr, kdysi opat fécampský, rodem z diecése limožské, povýšený za biskupa auxerreského, potom za arcibiskupa sensského, potom převedený na arcibiskupství rouenské, onoho času kardinál kněz chrámu svatých mučedníků Nerea a Achillea, o němž byla dříve učiněna zmínka, že byl z rady krále Filipa a že před ním sloužil mši na popeleční středu, přijal mne do svého domu, kterýž jsem v té době měl titul markraběte moravského a v hodnosti té vystupoval před papežem Benediktem. I řekl mi jednou, když jsem byl u něho v jeho domě: „Ty budeš jednou králem římským.“ Odpověděl jsem mu: „Ty budeš ještě dříve papežem.“ A to obojí se potom stalo, jak bude níže vypsáno.

Potom jsem se spolu se svým otcem vrátil do Francie. A odtud poslal mne můj otec k mé sestře, vdově po Jindřichu, vévodovi bavorském, kterou utiskoval Ludvík, který se činil císařem, abych jí přispěl pomocí i radou. Ale když jsem k ní přijel, zvěděl jsem, že se s ním již srovnala. Odtud jsem se vydal na cestu přes arcibiskupství salcburské do Alp, které slují Taury. A když jsem jel celý den údolím, které se nazývá gerlosské, vzpomněl jsem si na zázrak či vidění, které jsem měl v den Nanebevzetí svaté Panny Marie v Tarenzu v biskupství parmském. A od té doby pojal jsem úmysl zaříditi, aby k její cti byly v pražském kostele každodenně zpívány hodin-

ky slavné Panny, tak, aby o jejím životě, skutcích a zázracích bylo na každý den čteno nové čtení. To se potom také stalo, jak bude o tom níže psáno.

Odtud jsem dorazil k svému bratru do údolí innsbruckého. On, zanechav biskupa tridentského svým náměstkem v hrabství tyrolském, jel se mnou do Čech, pak ke králi krakovskému a posléze ke Karlu, králi uherskému, s nímž i jeho synem Ludvíkem, mým zetěm, se spojil smlouvami ve velmi přátelský spolek.

Když tam ještě dlel, přišli poslové se zprávou, že jeho manželka spolu s pány jeho hrabství se proti němu spikli, pročež se musel přes Bavorsy a Čechy rychle vrátiti do hrabství tyrolského. Já pak jsem po krátké době jel za ním do hrabství toho, do údolí Innu. A tam jsem se tajně dověděl, že jakýsi Albert, nemanželský syn otce bratrovy manželky, a jeden šlechtic, hofmistr řečené manželky mého bratra, jednali s jejím vědomím i jiných šlechticů země o to, aby zapudila mého bratra a pojala za manžela Ludvíka, syna Bavorova, který se činil císařem; že pak všichni ho chtějí poslouchati jako pána a ona že se má státi jeho manželkou. Abych se to bezpečně dověděl, nastrojil jsem tajně s mladším Buškem léčku onomu Albertovi, zajal jsem ho a přivedl lesem až ke hradu, který slove Sonnenburg, blíže Innsbrucku. A tam dán byv na mučení doznal, že se všecko má tak, jak mi bylo vypravováno. I snažil jsem se zajmouti hofmistra, jenž však na ten čas unikl přece mým rukám, ale jeho hrad jsem zbořil do základů. On pak sám byl svými přáteli vydán v mé ruce s tou podmínkou, že má býti zachován na živu, jinak podle mé vůle má zůstat v mých rukou. O tom všem jsem svého bratra zpravil a on mi děkoval a řídil se mou radou. I postavili jsme stráž na hradě Tyrolu i nad jeho manželkou.

Potom jsem se odebral ke své sestře do Bavor, která potřebovala mé pomoci. A odtud jsem se vrátil přes salcburské arcibiskupství a starou cestou jsem dospěl až do biskupství brixenského ke hradu Taufersu. Potom jsem postupoval údolím cadorským k městu Bellunu a v noci jsem vstoupil do podhradí velmi pevného hradu Mel v předvečer svátku sv. Václava mučedníka, a připraviv tak jeho obležení, hradu jsem dobyl. Hrad ten držel hrabě z Cenedy, pán z Camina, a měšťané benátští, kteří tehdy byli mými nepřáteli; hrad však přece i po smíru zůstal v mé moci. Odtud jsem odešel do města Tridentu, a přišed do hrabství tyrolského, pobyl jsem tam až do dne před svátkem sv. Kateřiny a toho dne jsem oblehl hrad Penede nad jezerem Gardským, který obsadilo vojsko Luchina Milánského a pán z Arca. Ty jsem odtud vyhnal, shromáždil tajně vojsko s biskupem tridentským, a na den sv. Kateřiny byl hrad odevzdán do mých rukou a já jej daroval biskupství tridentskému. Posléze se mi vzdal hrad Belvicino v diecési vicenzské, kteréžto město s celým hrabstvím držel Mastino della Scala. K tomuto hradu musil jsem přitrhnutí tajně za doby noční s velikým nebezpečím a obsadil jsem jej mužstvem. A odtud jsem se vrátil do Tridentu a z Tridentu jsem jel do města Bellunu.

Když jsem tam meškal, byl patriarcha Aquilejský sevřen od vévody rakouského a hraběte gorického, kteří leželi polem blíž Cormonsu ve Furlansku; patriarcha, nemoha jim se svým vojskem odolat, poslal mi list tohoto znění: „Vám, jasnému knížeti Karlovi z rodu krále českého, markraběti moravskému, i vašemu rytířstvu oznamuji, že dům Paní všech paní a Panny všech panen v Aquileji jest od nepřátel těžce obléhán; jemu však jsou služebníci paní a panen obzvláště povinni pomoci. A proto prosím Vás a vašich knížat vůbec, abyste

pro lásku k Paní všech paní nedopustili, aby její dům i její statky byly zničeny.“

Uslyševše to, přešli jsme se svými rytíři, více než dvěma sty jízdními a tisícem pěších nesmírně vysoké hory, kde nebylo zvykem jezdit. Ale Pán připravil nám přechod přes Serravalle i přišli jsme s velikými obtížemi do diecése aquilejské a druhého dne ku patriarchovi. Ten byl shromáždil svůj lid a položil se táborem podle nás blíže jedné řeky proti svým nepřítelům; ti leželi na druhé straně řeky, která tekla mezi námi a jimi. Oni pak, dověděvše se téže noci o našem příchodu, uprchli a vojsko jejich se rozprášilo. My jsme je pronásledovali a oblehli jsme jich část v hradě. Tam jsme leželi dlouhou dobu a častěji jsme útočili na řečený hrad. Mnozí z našich tam byli raněni.

KAPITOLA XV

PO KRÁTKÉM ČASE se král Jan a Karel vrátili do Čech. A král Jan odevzdal správu celého království do rukou Karlových s tou však podmínkou, že Karel má králi Janovi vyplatiti pět tisíc hřiven stříbra z hotových peněz a že král Jan se nemá během dvou let vraceti k stálému pobytu do Čech ani žádati v té době nějakých peněz od království. Přijav pak ty peníze, které mu Karel rychle opatřil, odejel do Francie. Po jeho odchodu Karel šťastně a velmi horlivě řídil vládu království a, co bylo porušeno a zcizeno, uvedl opět do náležitého stavu a pořádku.

KAPITOLA XVI

KDYŽ MINULA ona dvě léta, jak bylo výše řečeno, vrátil se král Jan opět do Čech a rozhodl se s Karlem, že vytáhnou společně do Prus bojovat proti Litvanům. Opatřivše proto rychle vše potřebné na cestu vydali se do Vratislavě, kam se sjeli též král uherský, hrabě hollandský a mnozí jiní knížata, markrabí, vévodové a mnozí mužové urození za týmž účelem s rozličných stran světa. A tak za svého pobytu ve Vratislavi dali se mezi jinými zábavami, jimiž se knížata obvykle bavívají, do oné zlořečené a vášnivé hry v kostky. Při ní král uherský a hrabě hollandský hráli spolu s takovou náruživostí, že onen hrabě vyhrál na králi šest set zlatých. Vida, že král jest proto v mysli své rozhněván a pobouřen, jat prudkým unáhlením a vysokomyslnou pýchou, vybuchl těmito slovy: „Ó, pane králi, jest s podivem, že, když jste tak velikolepým knížetem, jehož země prý oplývá zlatem, ukazujete pro tak malou částku peněz takovou rozmrzelost ducha a tak zneklidňujete svou mysl. Nuže, abyste vy i všichni jiní zřejmě viděli, že nelpím na penězích takto nabytých a že jich nechci pro sebe užívatí, nechť tedy jdou zase ode mne pryč.“ A když to řekl, rozhodil všechny peníze získané ve hře mezi kolem stojící lid. Z toho si vzal tento král ještě větší podnět ke hněvu, ale přece jako moudrý člověk hněv ten zatajil a věc přešel mlčením.

Po několika dnech pak všichni ti knížata a velmožové vytáhli z Vratislavě do Prus. A tam leželi dlouhý čas čekající, až bude led; zima však byla vlahá a mírná, že jízda po ledu jako v jiných letech nebyla možná. A tak mnozí ti velmožové, zklamavše se ve svých nadějích, vynaložili nadarmo i svou práci i náklad.

KAPITOLA XVII

JMENOVANÍ pánové se proto vrátili a všichni se odebrali do svých zemí. Avšak král krakovský a vévoda Bolek Istivě zosnovali zločinný záměr, kterak by mohli zajmouti krále Jana a Karla při jejich návratu z Prus a po mnohých pohaněních je obrátí do posledního peníze. Tito pak o takových nástrahách nic netušili. Král Jan se odebral se svým lidem skrze markrabství braniborské a Lužici do hrabství lucemburského; Karel se však vyhnouti nemohl, neboť se musil vrátiti do Vratislavě přes země krále krakovského. Tak přišel do města Kališe, kde byl návodem krále krakovského obklíčen nástrahami, nikoliv takovými, aby jako zjevný nepřítel byl jat, nýbrž měl býti tajně střežen, aby neunikl z města. Jakmile to Karel zpozoroval, tvářil se, jako by nevěděl nic o tom střežení, nýbrž řekl, že tam chce pro odpočinek několik dní zůstatí. I poslal proto k hejtmanu vratislavskému pěšího posla, který mu oznámil po pořádku průběh celé věci. Ten přitrlh ihned s třemi sty oděnci asi na jednu míli blízko k městu Kališi a poslal Karlovi před bránu statného valacha. Na něj Karel velmi opatrně čekal, jak byl zpraven od posla, kterého byl poslal do Vratislavě, a když byl kůň přiveden, vsedl naň a rychlým během záhy dorazil ke svým, kteří ho přišli z Vratislavě vysvoboditi. Když pak král krakovský zvěděl, že Karel takto unikl jeho nástrahám, poručil zajmouti všechnu jeho čeleď, která po něm zůstala v Kališi, ale později ji propustil na svobodu, když se mu nepodařilo zadržeti Karla tak, jak byl rozhodl.

Potom řečený král Kazimír oblehl město Stínavu, patřící k území vratislavskému, a dobyl ho. Tam jeho lid napáchal mnoho ohavností, zneuctiv panny a znásilniv manželky měšťanů. Když se zpráva o tom donesla k Janovi, českému králi, tehdy zdržoval v kotlině rýnské, přijel ihned do shromáždív vojsko oblehl město Svídnici, a zpusťošiv její předměstí a popleniv velikou část jejího území, dobyl města Landshutu a potřel je. A protože tento vévoda svídnický zosňoval lstně a nečestně ony nástrahy a ničemné úklady, kterými měl býti Karel v Kališi, jak bylo výše pověděno, zadržěn, král Jan a Karel leželi deset neděl v zemi řečeného vévody a pusťošili ji nepřátelským plenem na pomstu spáchaného zločinu. Načež se vrátili do Čech.

KAPITOLA XVIII

PO TĚCHTO událostech v prodlení doby nepřiliš dlouhém vytvořil Ludvík Bavor, který se nazýval císařem, s králem uherským, vévodou rakouským, králem krakovským, markrabím míšeňským a vévodou svídnickým mocný spolek proti Janu, králi českému, a Karlovi, markraběti moravskému. Ti všichni opověděli řečenému Janovi a Karlovi nepřátelství svými listy v jednom týdnu poslanými, chtějíce je napadnouti a pronásledovati jako své úhlavní nepřátele. Král Jan zastrašen těmito zprávami, poslal k Ludvíkovi slavnostní poselství, totiž pána Mikuláše z Lucemburku, svého důvěrného rádce, a pana Jindřicha z Neuenburgu, komořího, svého nejvyššího písaře, aby s ním stanovili a ujednali nějaký termín za účelem jednání o dohodě nebo příměří. Ten pak krátce odpověděl, že s ním

nechce míti žádných jednání o příměří ani s ním nechce vyhledávati porad o smíru. Král Jan pak uslyšev to, pravil: „Ve jménu Páně, čím více budeme míti nepřátel, tím více kořisti a zisku dostaneme; a já přísahám při Pánu Ježíši Kristu, že kdo z nich mne první napadne, toho rozdrtím takovým způsobem, že se všichni ostatní zaleknou.“

Potom v nepřiliš dlouhé době Kazimír, král krakovský, napadl město Žary, patřící Mikuláši, vévodovi opavskému, a nepřátelsky je oblehl. Ten ihned poslal ke králi Janovi do Prahy a prosil velmi snažně, aby mu poslal něco ozbrojených mužů, s jejichž pomocí by mohl osvoboditi své město, obléhané od krále Kazimíra. Král Jan uslyšev to odpověděl s velikou radostí, že mu nepošle žádné ozbrojence, ale že za čtyři dny mu chce přijíti na pomoc sám osobně s ohromným množstvím zbrojnošů. A král Jan, svolav ihned všechny pány království českého na sněm, pravil všem shromážděným: „Hle, mužové urození a stateční a věrní milí, jest třeba, abychom mečem a zbraněmi hájili svého království a země proti nepřátelům, kteří bezprávně napadají nás i vás. A poněvadž onen Kazimír, král krakovský, nám na potupu napadl nepřátelsky Mikuláše, vévodu opavského, vasala našeho království českého i koruny, vidíme v tom velikou potupu svého majestátu; aniž smíme lehce nésti, aby trpěli těžkou pohanu ti, kdož se pro dobro míru a pokoje podrobili naší vládě. Aby nám tedy nebyla připisována nečinná lhostejnost a vytýkána ospalost trpné zahálčivosti, chceme a nařizujeme vám jednotlivě a všem zvláště, abyste se ihned uchopili zbraní a hotovi k válce bez prodlení nás následovali, abychom potřeli hloupou zpupnost toho, který se odvážil přepadnouti knížete a našeho poddaného, jenž, požívaje naší ochrany, by se měl po zásluze těšiti míru a klidu.“ Páni pak na slova krále odpověděli: „Pane

králi, podle našeho práva jest již od dávných časův správně a bez porušení zachovááno, že za hranice království nejsme povinni táhnouti do války, ale uvnitř hranic království máme jako muži chrániti a brániti toto království proti těm, kdož by chtěli je nepřátelsky napadnouti.“ Král pak jim řekl: „Vévodství opavské jako jiná vévodství polská uznává svou příslušnost ke králi českému a koruně království; a proto já opásán mečem vydávám se již na cestu a obezřetně se všude rozhlížím, kdo z vás, jat takovou odvážnou smělostí a smělou domýšlivostí, by se opovážil zůstatí doma.“ A tak král Jan vyjel ještě téže noci s pěti sty jízdních zbrojnošů z Hor Kutných, kde měl tuto řeč k baronům království, a dnem i nocí spěchal úsilně k vévodovi Mikuláši Opavskému. A ihned ho následovali baroni a všichni páni království, a dříve než dojel k řečenému vévodovi, měl dva tisíce jízdních zbrojnošů kromě lučištníků a jiných dobře vyzbrojených vojínů. Ty pak pan Čeněk z Lipé s třemi sty ozbrojenci, ještě více pospíchaje, předjel a vešel v prudký boj s Uhry a jinými, kteří z rozkazu krále Kazimíra obléhali vévodovo město, a obrátiv je na útěk pronásledoval je až do města Krakova. A na tomto útěku bylo zabito tři sta Uhrů a zajato bylo šedesát šlechticů. Ostatní vojsko pak pronásledoval tak bojechtivě, že on sám a větší část jeho vojska vtrhli do onoho města rozlíceni bojem. A zůstali ve městě zadrženi, když za nimi byla spuštěna mříž. Král pak Jan nesl s velikou trpkostí v duchu svém, že nebyl přítomen takovému boji, neboť by byl dobyl města beze všeho odporu. Ihned pak ještě téhož dne oblehl Krakov s velikým vojskem a leže tam zpusťošil celou takřka zemi a vyplenil všechna předměstí. Tehdy Kazimír, král krakovský, vzkázal králi Janovi, aby se k vyvarování nebezpečí tak mnoha lidí uzavřel on sám s ním v síni, a kdo by tam nad druhým zvítězil, aby s ním naložil podle

své vůle. A poněvadž král Jan byl tehdy již úplně slepý, vzkázal mu, aby se dal oslepiti, a potom že se chce stejnou zbraní s ním velice rád utkati v souboji. Potom bylo mezi nimi na žádost Kazimírovu umluveno příměří na tři neděle. Za jeho trvání pak byly srovnány všechny příčiny nepřátelství tak, že Karlovi, markraběti moravskému, má býti prominut beze všech závazků dluh deseti tisíc hřiven stříbra, jež mu byl Kazimír před časem půjčil. A když tak byla uhašena příčina nesvárů mezi nimi, byl mezi nimi sjednán a potvrzen mír a pokoj. A do stvrzení onoho pokoje byli jednomyslně pojati všichni ti knížata, kteří dříve onomu králi Janovi a Karlovi, markraběti moravskému, opověděli svá nepřátelství.

KAPITOLA XIX

POTOM POSLAL Ludvík Bavor slavné poselstvo ke králi Janovi a Karlovi, snažně žádaje, aby s ním ujednal den jejich porady: neboť mu chtěl dáti za všechna bezpráví a násilí, kterými byl syn českého krále Jan poškozen Ludvíkem, synem Bavorovým, odnětím ženy a hrabství tyrolského úplné zadoštíučinění a poskytnouti přiměřené náhrady. I byl ustanoven určitý den k vyjednávání oněch smluv před arcibiskupem trevírským, který byl strýcem krále Jana, v Trevíru. A k tomu dni se sjelo veliké množství pánů a velmožů se strany krále Jana, kteří o těch velikých věcech měli dlouhé rozhovory, jak toho vyžadoval onen neobyčejný případ a ošklivost toho zavržení hodného zločinu. Neboť nebylo po staletí slýcháno, že by byl mocný a vznešený kníže a pán zbaven tak krásné země i vlastní manželky tak zákeřně podlou lstí a proradnými úkla-

dy. A prozkoumavše tak mnohé rady, vyjádřili se v ten smysl, že by nikterak nebylo vhodné ani čestné, aby Jan, který byl vyhnán a vypuzen z hrabství tyrolského a z jiných svých panství zlomyslným a lstivým úradkem svých lidí, se opět vrátil do hrabství tyrolského a uvázal se v ostatní svá panství, ani aby zpět přijal manželku, kterou, když se poskvrnila tak ohavným hříchem cizoložství, by nemohl již nikdy zahrnovati sladkými objetími ani manželskou láskou tak, jak to vyžaduje stav manželský, bez pocitu hnusné ošklivosti.

Konečně došlo se k tomu výsledku, že Ludvík Bavorský se uvolil dáti králi Janovi a jeho synu, který byl zbaven svých panství, jak se výše praví, zemi lužickou, totiž města Zhořelec a Budišín, jež mají býti přidělena se všemi svými panstvími a veškerým svým příslušenstvím ke království českému a při něm po všechny budoucí časy zůstati. Nadto měl dáti dvacet tisíc hřiven čistého stříbra; místo nich nabídl markrabě v zástavu města Berlín, Branibor a Stendal s veškerými i jednotlivými požitky, příjmy i poplatky, jež těmto městům náleží; král Jan nebo jeho syn Jan měl v nich tak dlouho vládnouti, míti je v majetku a užitku, dokud by mu nebylo oněch dvacet tisíc hřiven v hotových penězích úplně v Praze vyplaceno. Na kteréžto vyrovnání král Jan přistoupil. Když ale bylo předneseno jeho synům Karlovi, markraběti moravskému, a Janovi, nechtěli k němu dáti souhlas řkouce: „Jestliže otec náš dostane ony peníze, utratí je mezi rýnskými přáteli a my vyjdeme naprázdno a zklamáni.“ Když se pak Ludvík dověděl, že synové krále Jana nechtí přijmouti oné smlouvy ani jí svými listy stvrditi, poznal, že celá úmluva a ujednání zůstalo plané a marné. Toho se Ludvík Bavor silně ulekl, a byl užaslý více nežli jest možné vysloviti, i tušil, že to jest znamení špatného výsledku, když se synové krále Jana zdráhají přijmouti

a uznati smlouvu navrženou od velmožných knížat po zralých a opatrných úradách a když tak směle a s pyšnou myslí proti ní mluví.

KAPITOLA XX

POTOM KRÁL JAN jel do Avignonu ke dvoru papeže Benedikta (správně Klimenta) a dohodl se s ním v ten smysl, že přede všemi říšskými voliči, k tomu účelu svolanými, prohlásí, že Ludvík Bavorský není pravým císařem, protože stojí proti svaté církvi římské, matce křesťanstva, a protože ke své korunovaci dosadil za papeže jakéhosi bratra z řádu minoritů. A voličové přistoupivše brzy poté k volbě zvolili šťastným řízením osudu Karla, markraběte moravského, za krále římského.